

Practici *de* Audit

Camera Auditorilor Financiari din România

Anul VIII, Nr. 4(32)/2019

EDITORIAL

**Efectele pandemiei COVID-19
asupra activității de audit financiar**

IDEI, SUGESTII, EXPERIENȚE

**IFRS 16 din punct de vedere al
locatarului**

**Utilizarea principiului continuității
activității și evaluarea respectării
acestuia în principalele sisteme
contabile internaționale**

**Influența fiscalității asupra sistemelor
internaționale de raportare financiară**

**Arhitectura și declararea claselor
pentru aplicații orientate pe obiect
utilizate în organizații economice**

PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE

**De la riscuri la reglementare:
regândirea clasificării
companiilor**

SUMAR

ANUL VIII, NR. 4 (32)/2019



EDITORIAL



Adrian POPESCU,
*secretar general al
Camerei Auditorilor
Financiari din România*

**Efectele pandemiei
COVID-19 asupra
activității de audit
financiar**

3



**IDEI, SUGESTII,
EXPERIENȚE**

**IFRS 16 din punct de
vedere al locatarului**

Gheorghe RUSU,
membru al Consiliului CAFR

Rafaela CAZAZIAN

7



**Utilizarea
principiului
continuității activității
și evaluarea respectării
acestuia în principalele
sisteme contabile
internaționale**

**Nicoleta APETREI,
Paul Răzvan DUBALARU,
Marius Constantin
MOCLEAU,**
*Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași*

13



**Influența
fiscalității
asupra
sistemelor
internaționale
de raportare financiară**

**Carmen CREȚU,
Andreea Marinela GHINUȚĂ,
Anca Nicoleta ȘOIMAN,
Andreea VLĂDEANU,**
*Universitatea
Alexandru Ioan Cuza, Iași*

23

**Arhitectura și declararea
claselor pentru aplicații
orientate pe obiect
utilizate în organizații
economice**

**Dănuț Octavian SIMION,
Emilia VASILE,**
*Universitatea
Athenaeum, București*

34

PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE

De la riscuri la reglementare: regândirea clasificării companiilor (I)

43

Accountancy Europe



© CAFR

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR).
Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al CAFR,
fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

Practici de
Audit

Revistă editată de
**Camera Auditorilor Financiari
din România**



Colegiul editorial

**Laura Vorniceanu, Adriana Lobdă, Monica Ștefan,
Ana Dincă, Ana Morariu, Gheorghe Rusu, Clemente Kiss,
Daniel Botez**

Adresa: Str. Sirenelor nr. 67-69, sector 5, București,
Telefon: +4031 433 59 22, Fax: +4031 433 59 40

Indexare în B.D.I.:

Google Scholar;

link: <https://scholar.google.ro/citations?user=hvsG7WkAAAAJ&hl=ro&authuser=1>

Journal Seeker;

link: <http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2284-6697>

ISSN: 2284-6689; ISSN on-line: 2284-6697

Tipar: SC Print Group Serv SRL, Str. Baicului nr. 82, sector 2, București
E-mail: office@printgroup.ro

Redacția

Anca Țiura

– senior editor

Cristina Radu

– secretar de redacție

Nicolae Login

– prezentare grafică
și tehnoredactare

Rodica Iacob

Adrian Popescu

Daniela Ștefănuț

Colegiul editorial
și colectivul redacțional
nu își asumă
responsabilitatea pentru
conținutul articolelor
publicate, care revine
exclusiv autorilor.

Site: www.practici.cafr.ro; E-mail: revista@cafr.ro; Facebook: **CAFR Practici de Audit**

Adrian Popescu,
Secretar general CAFR



Efectele pandemiei COVID-19 asupra activității de audit financiar

Subiectul zilei pentru fiecare din noi este pandemia COVID-19. Coronavirus nu reprezintă doar o urgență medicală de nivel mondial, ci și una economică. Efectele asupra economiei și-au făcut deja simțită prezența și administrațiile naționale iau măsuri de prevenție și susținere la scară globală, în sprijinul oamenilor de rând, al salariaților și al sectorului de afaceri.

Cu toate acestea, economia globală se îndreaptă cu pași mari spre recesiune. Măsurile introduse de guverne în încercarea de a încetini răspândirea acestui virus au un efect dramatic asupra economiei. Rata șomajului crește pe măsură ce restaurantele, barurile, magazinele se închid, oferta de servicii turistice scade de la o zi la alta, numeroase companii își reduc semnificativ, sau își suspendă, activitatea din lipsă de clienți sau în urma dispozițiilor ordonanțelor militare - în cazul României.

În companiile care continuă să funcționeze și ai căror angajați lucrează de la distanță, productivitatea cât și capacitatea de a oferi servicii/produse va avea de suferit. Mai mult, această suferință economică este resimțită concomitent în majoritatea economiilor mondiale.

Coronavirus (COVID-19) vine cu provocări neanticipate și unice pentru organizațiile de

Un aspect cheie al auditului, în împrejurările actuale, este evaluarea riscurilor de către auditor și măsura în care acestea trebuie să fie revizuite periodic

toate dimensiunile și din toate domeniile de activitate. Se schimbă rapid modalitatea în care funcționează companiile și modul în care noi trăim și lucrăm.

Așteptăm toți „să treacă epidemia” și „să vină vremuri mai bune” dar, în momentul de față, accentul se pune pe prevenirea ca această criză severă, pe care o sperăm temporară, să cauzeze daune semnificative economiei globale.

Companiile sau grupurile de companii care au relații de afaceri cu cele mai afectate țări (China, Coreea de Sud, Italia și, mai nou, SUA, Franța și Spania) sunt cele mai afectate. Efectele economice ale pandemiei de coronavirus au, de asemenea, consecințe pentru profesioniștii contabili și pentru auditul situațiilor financiare și rapoartele de audit adresate conducerii întreprinderilor.

Printre provocările pentru auditorii financiari în perioada marcată de COVID-19, unele curente, altele probabile în viitorul apropiat, putem menționa următoarele:

➔ Aspecte logistice legate de desfășurarea misiunilor de audit

Unele companii și unii auditori se confruntă cu dificultăți practice în întocmirea situațiilor financiare și derularea auditurilor, date fiind

interdicțiile interne de călătorie, anularea curselor interne de avion (și a curselor externe dinspre/către anumite rute), reducerea numărului de trenuri, anularea multor reuniuni sau grupuri de lucru. Așadar, vizitele la fața locului sunt problematice și apare nevoia elaborării unor proceduri de audit alternative în vederea cumulării de probe de audit suficiente și adecvate.

➔ Calitatea auditului și creșterea timpului de finalizare a misiunilor de audit

CAFR le recomandă membrilor săi, auditori financiari, să continue să aplice integral standardele de audit și normele legale în vigoare. Calitatea auditului rămâne esențială. Date fiind circumstanțele actuale, pot avea nevoie de mai mult timp pentru finalizarea misiunilor, dar acesta este un risc pe care trebuie să și-l asume. Trebuie agreat un calendar de lucru cu clientul de audit, având permanent în vedere faptul că posibilele sarcini/activități planificate pot fi amânate, în urma unor modificări bruște sau a introducerii de noi restricții prin ordonanțele militare. Mai mult, trebuie luate în considerare și ajustările de personal (angajați care vor lucra de acasă sau sunt în concediu de supraveghere copil) atât la nivelul firmei de audit cât și la nivelul entității auditate.

➔ Impactul coronavirusului asupra evaluării riscului unei companii de către auditor

Un aspect cheie al auditului, în împrejurările actuale, este evaluarea riscurilor de către auditor și măsura în care acestea trebuie să fie revizuite periodic. Cum situația curentă este supusă schimbărilor ce nu pot fi anticipate, acest aspect trebuie avut în vedere și reanalizat pe parcursul auditului. Auditorul sau firma de audit va trebui să examineze posibilul impact al coronavirusului asupra personalului și operațiunilor entității.

Exemple:

- În ce domeniu a crescut expunerea la riscurile existente pe fondul acestei



pandemii, este acum compania expusă unor riscuri noi, semnificative?

- Ce planuri are compania auditată sau ce măsuri își propune să ia pentru a reduce aceste riscuri?
- Care este efectul asupra cifrei de afaceri a societății auditate, în urma stării de urgență decretate (reducerea comenzilor, scăderea numărului de clienți)?
- Care sunt efectele asupra finanțării și cheltuielilor majore cu chiria (există demersuri pentru rescadențări de date și chirii)?
- S-au luat sau sunt anticipate măsuri pe linia reducerii sau reorganizării activității de producție?
- S-au luat sau sunt anticipate măsuri pe linie de personal (personal trimis în șomaj tehnic, suspendări ale contractelor de muncă prin invocarea clauzei de forță majoră, muncă la domiciliu, sprijin guvernamental primit sau care se poate primi conform legii)?
- S-a discutat cu clientul de audit despre accesul acestuia la lichidități sau credite sau, după caz, dacă are acesta sprijinul grupului sau societății-mamă? Etc.



→ Obținerea probelor de audit

În ciuda numeroaselor restricții și dificultăți, auditorul trebuie să poată colecta probe de audit corespunzătoare, suficiente și adecvate, pentru a-și putea finaliza raportul sau pentru a putea lua în considerare modificarea opiniei de audit exprimate. Această provocare este legată de cea de la punctul 2 de mai sus și de eventualitatea creșterii timpului necesar finalizării unei misiuni de audit.

Caracterul suficient al probelor de audit include și circumstanțele în care poate exista o limitare a domeniului de aplicare.

Pot fi implementate proceduri alternative și se poate face apel la tehnologie în ceea ce privește schimbul de date sau organizarea de teleconferințe/întâlniri virtuale.

→ Evaluarea oricăror consecințe asupra raportului de audit

Pentru entitățile PIE și în cazul celor Non-PIE pentru care se adoptă ISA 701, auditorul va trebui acum să:

- a. analizeze atent aspectele cheie de audit și
- b. să le includă într-un paragraf special, legat de impactul riscului de continui-

tate asupra activității în secțiunea „Aspecte Cheie de Audit” din raport.

Pentru entitățile Non-PIE, în cazul în care nu este adoptat ISA 701, auditorul va trebui să analizeze:

- a. evaluarea atentă a conținutului notelor explicative în care se vor detalia aceste aspecte, precum și
- b. evaluarea de risc inclusă în Raportul Administratorului, conform cerințelor OMFP 1802/2014, cu modificările ulterioare.

Principiul continuității activității va fi cu siguranță o preocupare majoră pentru numeroase audituri, dată fiind nesiguranța care planează asupra economiei mondiale și a perspectivelor pentru multe companii.

Ipotezele privind continuitatea activității pot suferi schimbări majore, într-un interval scurt de timp, prin urmare orice proiecții trebuie reflectate cu grijă de auditor în raportul care urmează a fi semnat.

CAFR recomandă auditorilor financiari să aibă în vedere cerințele ISA 570 și ale standardelor privind raportul de audit.

Putem avea două situații limită:

1. Există o notă explicativă privind evenimentele ulterioare, care detaliază măsurile luate de societate și există un **grad de incertitudine nesemnificativă** asupra riscului de continuitate a activității.

Raportul de audit va fi afectat de un paragraf explicativ care va atrage atenția asupra acestui aspect din respectiva notă explicativă, fără a afecta opinia de audit asupra situațiilor de la 31 decembrie 2019.

2. Nu există o notă explicativă privind evenimentele ulterioare, care să detalieze măsurile luate de societate și **există un grad de incertitudine semnificativă asupra** riscului de continuitate a activității.

Raportul de audit va conține în baza pentru opinie o remarcă legată de riscul semnificativ de continuitate a activității și, ca atare, va modifica în consecință opinia de audit, în sensul unei opinii contrare sau chiar imposibilitatea exprimării opiniei.

În oricare din situații, se recomandă ca auditorul să solicite informații suplimentare scrise, să obțină în acest sens o declarație oficială din partea conducerii și să analizeze atent modalitatea de evaluarea a riscului de către societate și **să decidă, pe baza raționamentului profesional și a informațiilor disponibile, dacă evaluarea făcută de societate este rezonabilă la momentul emiterii raportului de audit.**

➔ Dificultăți în aprobarea situațiilor financiare și transmiterea rapoartelor de audit la termen

Din cauza contextului actual este posibil ca o parte din societăți să nu poată reuni fizic Adunarea Generală a Acționarilor. Multe dintre acestea obișnuiau ca în cadrul AGA să invite auditorul financiar să își prezinte raportul de audit.

De asemenea, vă puteți confrunța și cu situația în care să nu puteți întocmi raportul de audit la termenul prevăzut în contractul dumneavoastră, din cauza faptului că nu ați primit în timp util sau deloc o serie de documente importante, precum: raportul de inventariere, declarația conducerii etc.

În cazul clienților care și-au închis activitatea, se poate să nu aveți unde să depuneți fizic raportul de audit. În mod clar este o perioadă în care comunicările vor avea loc preponderent prin mijloace electronice.

Din motivele prezentate mai sus, vă recomandăm:

- să confirmați împreună cu clienții de audit adresele de e-mail prin care are loc comunicarea în viitorul apropiat;
- să salvați și să arhivați corespondența purtată prin e-mail cu clienții;
- să notificați clienții înainte de expirarea termenelor prevăzute în contract (ex: predarea raportului de audit), în măsura în care depășiți aceste termene din cauza nepunerii la dispoziție a tuturor documentelor necesare pentru finalizarea auditului;
- în măsura în care comunicați cu clienții prin firme de curierat, solicitați

confirmare de primire electronică. Dacă firma de curierat nu are acest serviciu, solicitați clientului să vă confirme primirea prin e-mail. Salvați și arhivați corespondența.

Este important să avem permanent în vedere misiunea fundamentală a auditorului financiar și anume, aceea de a-și exprima o opinie asupra situațiilor financiare ale entității, în beneficiul părților interesate - care pot fi acționari, conducere, clienți și furnizori, autoritățile administrative și, nu în ultimul rând, personalul companiilor verificate de auditori. În această perioadă de criză, mai mult ca niciodată auditorii trebuie să facă uz de raționamentul profesional, pentru a se asigura că misiunea lor de bază este pusă în practică adecvat, în sprijinul interesului public.

Situația este nesigură și evoluează rapid. Camera Auditorilor Financieri din România, ca organism profesional, este alături de membrii săi, a publicat pe site-ul www.cafr.ro și a transmis acestora, pe cale electronică, un set de **Recomandări Profesionale** legate de implicațiile COVID-19.

Vom continua să urmărim îndeaproape tot ce se întâmplă și vom reveni cu recomandări noi, dacă va fi cazul, astfel încât membrii noștri să dispună de informații la zi atunci când își desfășoară misiunile. Deși a fost interzis accesul publicului în sediul central și în reprezentanțele teritoriale ale CAFR, toate compartimentele și serviciile noastre sunt operaționale și accesibile prin telefon sau e-mail.

După ce va trece această criză din domeniul sănătății și în funcție de succesul măsurilor de prevenire și contracarare a efectelor acesteia asupra mediului economic, luate la nivel național, experții în domeniu anticipează că se va înregistra o revenire destul de rapidă. Însă, la nivelul societății, cei care ne vom schimba vom fi noi: modul în care ne desfășurăm activitatea – punând un accent mai mare pe digitalizare și tehnologizare și pe modul în care percepem și privim lumea din jur. Aceasta este o schimbare, deși una de nedorit, și capacitatea noastră de a ne adapta și a răspunde acestei schimbări este decisivă. ♦

IFRS 16

din punctul de vedere al

LOCATARULUI

Dr. Gheorghe RUSU, membru al Consiliului CAFR

Drd. Rafaela CAZAZIAN

Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB) a emis în ianuarie 2016 Standardul Internațional de Raportare Financiară (IFRS) 16 „Contracte de leasing”, cu privire la tratamentul contabil al contractelor de leasing, acesta urmând să înlocuiască prevederile standardului internațional de contabilitate IAS 17 „Contracte de leasing”.

IFRS 16 „Contracte de leasing” este rezultatul unui proces de dezvoltare și îmbunătățire a modalității de reflectare în contabilitate a contractelor de leasing, generat de necesitatea unei transparențe crescute în ceea ce privește informațiile furnizate de entități despre obligațiile aferente contractelor de leasing.

IFRS 16 se aplică începând cu 1 ianuarie 2019, producând efecte asupra situațiilor financiare publicate în anul 2020.

Obiectiv

IFRS 16 stabilește principiile pentru recunoașterea, măsurarea, prezentarea și oferirea de informații despre contractele de leasing, având obiectivul de a asigura furnizarea de către locatari și locator de informații relevante care prezintă fidel aceste tranzacții.

Principala noutate adusă de standard o reprezintă introducerea unei monografii contabile unice din punctul de vedere al locatarului pentru toate tipurile de contracte de leasing, impunându-se recunoașterea concomitentă în bilanț a activelor („drept de utilizare”) și a datoriilor din leasing.

IFRS 16 lasă la latitudinea locatarilor de a include, sau nu, în situația poziției financiare contractele de leasing a căror durată este mai mică de un an și cele ale căror active suport sunt de valoare mică. (Deși în standard nu se precizează, în baza sa de concluzii se menționează că IASB a avut în vedere contractele cu o valoare mai mică de 5.000 USD. Conform pct.B8 din standard, printre activele-suport cu valoare mică se numără tabletele și calculatoarele personale, articolele mici de mobilă și telefoanele.)

Locatorii vor continua să clasifice contractele de leasing în leasing operațional sau financiar. IFRS 16 nu aduce modificări semnificative din punctul de vedere al acestei clasificări.

Tranziția contractelor active de Leasing Operațional

Tranziția contractelor active de Leasing Operațional care au intrat în vigoare înainte de aplicarea IFRS 16 s-a realizat prin aplicarea uneia dintre metodele prevăzute de standard, respectiv: Abordarea Retrospectivă sau Abordarea Retrospectivă modificată astfel:

- A. ABORDAREA RETROSPECTIVĂ (completă) (P.C5(a)) constă în aplicarea standardului retroactiv, pentru fiecare perioadă de raportare anterioară, aplicând IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori;”.
- B. ABORDAREA RETROSPECTIVĂ MODIFICATĂ (P.C5(b)) constă în aplicarea retroactivă a IFRS 16, cu înregistrarea rezultatelor numai la data aplicării pentru prima dată a standardului.

Prezentarea informațiilor

Obiectivul prezentării cerute de IFRS 16 este furnizarea în notele explicative la situațiile financiare de informații care, împreună cu informațiile incluse în bilanț, contul de profit și pierdere și situația fluxurilor de trezorerie să ofere utilizatorilor situațiilor financiare o bază pentru evaluarea efectului contractelor de leasing. În vederea realizării acestui obiectiv, standardul aduce cerințe detaliate de prezentare atât pentru locatari, cât și pentru locatori.

IFRS 16 cere locatarului să prezinte în notele explicative la situațiile financiare următoarele informații:

- a. informații despre activele deținute în leasing (pe clase de active), precum și despre cheltuielile și fluxurile de trezorerie aferente contractelor de leasing;
- b. o analiză a exigibilității datoriilor de leasing;
- c. alte informații relevante suplimentare, specifice entității și, care fac obiectul raționamentului profesional al entității.

Contabilizarea de către locatari a contractelor de leasing

La începutul contractului, locatarul va recunoaște concomitent în bilanț un activ denumit „drept de utilizare” și o datorie din leasing.

Activul „drept de utilizare” este evaluat inițial la suma datoriei din leasing plus oricare alte costuri inițiale suportate de locatar. (*La data începerii derulării, un locatar trebuie să evalueze la cost activul aferent dreptului de utilizare.*)

Datoria de leasing este inițial evaluată la valoarea actualizată a ratelor de leasing plătibile pe durata contractului, actualizate cu rata dobânzii implicite a contractului, dacă aceasta poate fi determinată. În privința determinării ratei dobânzii, IFRS 16 definește:

- ➔ **rata dobânzii implicită în contractul de leasing** - rata dobânzii care determină ca valoarea actualizată a plăților de leasing și a valorii reziduale negarantate să fie egală cu suma valorii juste a activului suport și a oricărui cost direct inițial al locatorului;
- ➔ **rata marginală de împrumut a locatorului** - rata dobânzii pe care ar trebui să o plătească locatorul pentru a împrumuta, pe o perioadă similară și cu o garanție similară fondurile necesare pentru a obține un activ cu o valoare similară cu cea a activului aferent dreptului de utilizare, într-un mediu economic similar.

Aplicarea IFRS 16 asupra contractelor de leasing operațional aflate în derulare la 01.01.2019 are următoarele consecințe:

- ➔ înregistrarea în activ a *drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing* (cont 251) în corespondență cu *alte împrumuturi și datorii asimilate* (cont 167);
- ➔ înregistrarea lunară a *cheltuielilor cu amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing* (cont 685) în corespondență cu contul *amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing* (cont 285);
- ➔ înregistrarea lunară a *cheltuielilor privind dobânzile aferente contractelor de leasing* (cont 6685) în corespondență cu contul *decontări aferente contractelor de leasing* (cont 464).

Din punct de vedere al impactului cheltuielilor asupra contului de profit și pierderi, în condițiile aplicării IFRS 16, influența totală este aceeași cu aplica-



rea IAS 17 „Contracte de leasing” atunci când rata de leasing operațional se înregistrează în contabilitate ca o cheltuială cu chiria.

De reținut

IFRS 16 aduce o nouă perspectivă asupra modului de reflectare în contabilitate a contractelor de leasing, precum și o prezentare mai clară și mai amănunțită a acestora, mai ales în cazul entităților aflate în poziția de locatar.

Studiu de caz:

Realizarea în practică a tranziției la IFRS 16 a unui contract de leasing operațional aflat în derulare la data începerii aplicării standardului – 1 ianuarie 2019, conform variantei Retrospective Modificate C5(b):

- Societatea X are un contract clasificat conform IAS 17 ca leasing operațional.
- Obiectul contractului de leasing operațional este o basculantă, iar durata contractului este de 57 de luni, începând cu luna iulie 2018.

- Rata lunară este de 2.300 euro și include: rata financiară, asigurări – CASCO, RCA, impozit anual auto, rovinieta, ITP, servicii de mentenanță (anvelope).
- Nu este prevăzută o rată a dobânzii implicite.
- Curs de închidere la 31.12.2018: 1 EURO = 4,6639 lei.

La data tranziției la IFRS 16 (1 ianuarie 2019) și ulterior, societatea X va efectua următoarele:

- Având în vedere că nu este prevăzută în contractul de leasing operațional o rată a dobânzii implicite, se va utiliza **rata marginală de împrumut** egală cu rata dobânzii de 5,49% cuprinsă în ultimul contract de împrumut semnat de societate.

Mod de calcul al dobânzii lunare:

- pentru anul i : $[(\text{Principal total actualizat la începutul anului } i) \times 5,49\%]/12$
- De exemplu, pentru luna ianuarie 2019, dobânda se calculează astfel:

$$(475.934,15 \times 5,49/100)/12 = 2.177.42 \text{ lei}$$

Graficul anual de plăți se prezintă după cum urmează:

TOTAL AN	Valoare rate (lei)	Factor actualizare	Drepturile de utilizare a activelor luate în leasing (1x2)	Principal total actualizat*	Decontări aferente contractelor de leasing (Dobânda) (cont 4641) (4x5,49%)	Alte împrumuturi și datorii asimilate (cont 167) (1-5)	Amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing**
0	1	2	3	4	5	6	7
2019 (12 rate)	128.723,64	0,9480	122.030,04	475.939,74	26.129,04	102.594,60	111.985,80
2020 (12 rate)	128.723,64	0,8986	115.671,12	373.345,14	20.496,60	108.227,04	111.985,80
2021 (12 rate)	128.723,64	0,8519	109.659,72	265.118,10	14.555,04	114.168,60	111.985,80
2022 (12 rate)	128.723,64	0,8075	103.944,36	150.949,50	8.287,08	120.436,56	111.985,80
2023 (3 rate)	32.180,91	0,7655	24.634,50	30.512,94	1.667,97	30.512,94	27.996,54
TOTAL GENERAL***	547.075,47		475.939,74		71.135,73	475.939,74	475.939,74

* Mod de calcul pentru „principal total actualizat”:

Pentru anul 1: Suma drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing pentru toată perioada leasingului.

Pentru anul i : Diferența dintre „Principal total actualizat” pentru anul (i-1) și „Alte împrumuturi și datorii asimilate (cont 167)” pentru anul (i-1).

** Mod de calcul pentru „Amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing”:

Amortizarea se calculează liniar:

$$= \frac{\text{total drepturi de utilizare}}{\text{număr rate}} = \frac{475.939,74}{51} = 9.332,15 \text{ lei/lună}$$

*** La sfârșitul perioadei, (total general) trebuie să existe corelațiile:

- total valoare rate (coloana 1) = total drepturi de utilizare a activelor luate în leasing (coloana 3) + total valoare dobândă aferentă contractelor de leasing (coloana 5);
- total drepturi de utilizare a activelor luate în leasing (coloana 3) = alte împrumuturi și datorii asimilate (coloana 6) = amortizarea activelor aferentă drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (coloana 7).

Graficul lunar de plăți pentru perioada 01.01.2019 - 31.03.2023 se prezintă astfel:

Nr. rată	Perioada contractuală	Rata leasing (euro)	Valoare rate (lei) (1x4,6639)	Valoare rămasă rate leasing (euro)	Valoare rămasă rate leasing (lei) (1x4,6639)	Factor actualizare	Drepturile de utilizare a activelor luate în leasing cont (251) (2x5)	Principal total actualizat	Decontări aferente contractelor de leasing (Dobânda) (cont 4641)	Alte împrumuturi și datorii asimilate (cont 167) (6-8)	Amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (cont 285)
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ian.19	2.300	10.726,97	115.000	536.348,50	0,9480	10.169,17	475.939,74	2.177,42	8.549,55	9.332,15
2	feb.19	2.300	10.726,97	112.700	525.621,53	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
3	mar.19	2.300	10.726,97	110.400	514.894,56	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
4	apr.19	2.300	10.726,97	108.100	504.167,59	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
5	mai.19	2.300	10.726,97	105.800	493.440,62	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
6	iun.19	2.300	10.726,97	103.500	482.713,65	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
7	iul.19	2.300	10.726,97	101.200	471.986,68	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
8	aug.19	2.300	10.726,97	98.900	461.259,71	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
9	sept.19	2.300	10.726,97	96.600	450.532,74	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
10	oct.19	2.300	10.726,97	94.300	439.805,77	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
11	nov.19	2.300	10.726,97	92.000	429.078,80	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
12	dec.19	2.300	10.726,97	89.700	418.351,83	0,9480	10.169,17		2.177,42	8.549,55	9.332,15
TOTAL AN 2019			128.723,64				122.030,04		26.129,04	102.594,60	111.985,80
13	ian.20	2.300	10.726,97	87.400	407.624,86	0,8986	9.639,26	373.345,14	1.708,05	9.018,94	9.332,15
14	feb.20	2.300	10.726,97	85.100	396.897,89	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
15	mar.20	2.300	10.726,97	82.800	386.170,92	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
16	apr.20	2.300	10.726,97	80.500	375.443,95	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
17	mai.20	2.300	10.726,97	78.200	364.716,98	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
18	iun.20	2.300	10.726,97	75.900	353.990,01	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
19	iul.20	2.300	10.726,97	73.600	343.263,04	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15

Nr. rată	Perioada contractuală	Rata leasing (euro)	Valoare rate (lei) (1x4,6639)	Valoare rămasă rate leasing (euro)	Valoare rămasă rate leasing (lei) (1x4,6639)	Factor actualizare	Drepturile de utilizare a activelor luate în leasing cont (251) (2x5)	Principal total actualizat	Decontări aferente contractelor de leasing (Dobânda) (cont 4641)	Alte împrumuturi și datorii asimilate (cont 167) (6-8)	Amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (cont 285)
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
20	aug.20	2.300	10.726,97	71.300	332.536,07	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
21	sept.20	2.300	10.726,97	69.000	321.809,10	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
22	oct.20	2.300	10.726,97	66.700	311.082,13	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
23	nov.20	2.300	10.726,97	64.400	300.355,16	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
24	dec.20	2.300	10.726,97	62.100	289.628,19	0,8986	9.639,26		1.708,05	9.018,92	9.332,15
TOTAL AN 2020			128.723,64				115.671,12		20.496,60	108.227,04	111.985,80
25	ian.21	2.300	10.726,97	59.800	278.901,22	0,8519	9.138,31	265.118,10	1.212,92	9.514,05	9.332,15
26	feb.21	2.300	10.726,97	57.500	268.174,25	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
27	mar.21	2.300	10.726,97	55.200	257.447,28	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
28	apr.21	2.300	10.726,97	52.900	246.720,31	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
29	mai.21	2.300	10.726,97	50.600	235.993,34	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
30	iun.21	2.300	10.726,97	48.300	225.266,37	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
31	iul.21	2.300	10.726,97	46.000	214.539,40	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
32	aug.21	2.300	10.726,97	43.700	203.812,43	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
33	sept.21	2.300	10.726,97	41.400	193.085,46	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
34	oct.21	2.300	10.726,97	39.100	182.358,49	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
35	nov.21	2.300	10.726,97	36.800	171.631,52	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
36	dec.21	2.300	10.726,97	34.500	160.904,55	0,8519	9.138,31		1.212,92	9.514,05	9.332,15
TOTAL AN 2021			128.723,64				109.659,72		14.555,04	114.168,60	111.985,80
37	ian.22	2.300	10.726,97	32.200	150.177,58	0,8075	8.662,03	150.949,50	690,59	10.036,38	9.332,15
38	feb.22	2.300	10.726,97	29.900	139.450,61	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
39	mar.22	2.300	10.726,97	27.600	128.723,64	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
40	apr.22	2.300	10.726,97	25.300	117.996,67	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
41	mai.22	2.300	10.726,97	23.000	107.269,70	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
42	iun.22	2.300	10.726,97	20.700	96.542,73	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
43	iul.22	2.300	10.726,97	18.400	85.815,76	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
44	aug.22	2.300	10.726,97	16.100	75.088,79	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
45	sept.22	2.300	10.726,97	13.800	64.361,82	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
46	oct.22	2.300	10.726,97	11.500	53.634,85	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
47	nov.22	2.300	10.726,97	9.200	42.907,88	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
48	dec.22	2.300	10.726,97	6.900	32.180,91	0,8075	8.662,03		690,59	10.036,38	9.332,15
TOTAL AN 2022			128.723,64				103.944,36		8.287,08	120.436,56	111.985,80
49	ian.23	2.300	10.726,97	4.600	21.453,94	0,7655	8.211,50	30.512,94	558,39	10.168,58	9.332,15
50	feb.23	2.300	10.726,97	2.300	10.726,97	0,7655	8.211,50		558,39	10.168,58	9.332,15
51	mar.23	2.300	10.726,97	0,00	0,00	0,7655	8.211,50		551,19	10.175,78	9.332,24
TOTAL 2023			32.180,91				24.634,50		1.667,97	30.512,94	27.996,54
TOTAL GENERAL			547.075,47				475.939,74		71.135,73	475.939,74	475.939,74

Înregistrări contabile efectuate de locatar:

Potrivit art. II din Ordinul MFP nr. 3456/2018 privind modificarea și completarea unor reglementări contabile, Reglementările contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2.844/2016, cu

modificările și completările ulterioare, prevăd utilizarea următoarelor conturi contabile:

- Rezerve din reevaluarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (simbol cont 1055);
- Alte împrumuturi și datorii asimilate (analitic distinct) (simbol cont 167);
- Active reprezentând drepturile de utilizare a

- activelor - suport care fac obiectul contractelor de leasing (simbol cont 251);
- Amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (simbol cont 285);
- Ajustări pentru deprecierea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (simbol cont 295);
- Decontări aferente contractelor de leasing (simbol cont 464);
- Datorii aferente contractelor de leasing (simbol cont 4641);
- Cheltuieli din reevaluarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (simbol cont 6555);
- Cheltuieli privind dobânzile aferente contractelor de leasing (simbol cont 6685);
- Cheltuieli cu amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (simbol cont 685);
- Venituri din reevaluarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing (simbol cont 7555);
- Alte valori în afara bilanțului (analitic distinct) privind activele - suport care fac obiectul contractelor de leasing (simbol cont în afara bilanțului 8039).

În exemplul prezentat în studiul de caz de mai sus, la data de 01.01.2019, în contabilitatea locatarului se fac următoarele înregistrări contabile:

1. Înregistrarea drepturilor de utilizare a activelor suport care fac obiectul contractelor de leasing:

$$251 = 167 \quad 475.939,74 \text{ lei}$$

Active reprezentând drepturile de utilizare a activelor „Alte împrumuturi și datorii asimilate” suport care fac obiectul contractelor de leasing.

2. Înregistrarea în contul în afara bilanțului a activelor suport care fac obiectul contractelor de leasing:

Debit cont 8039
(Alte valori în afara bilanțului
- analitic distinct) 547.075,47 lei

3. Înregistrarea lunară a cheltuielilor cu amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing.

$$685 = 285 \quad 9.332,15 \text{ lei}$$

Cheltuieli cu amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing	Amortizarea activelor aferente drepturilor de utilizare a activelor luate în leasing
--	--

4. Înregistrarea facturii primite de la finanțator privind plata ratei de leasing aferente lunii ianuarie 2019:

%	=	401	<u>10.726,47 lei</u>
167			8.549,55 lei
4641			2.177,42 lei

și concomitent:

5. Înregistrarea cheltuielilor cu dobânzile aferente contractelor de leasing pentru luna ianuarie 2019 în valoare de 2.177,42 lei

$$6685 = 4641 \quad 2.177,42 \text{ lei}$$

6. Plata facturii primită de la finanțator pentru luna ianuarie 2019

$$401 = 5121 \quad 10.726,47 \text{ lei}$$

Înregistrările nr. 3, 4, 5 și 6 se repetă lunar până la încheierea contractului de leasing.

La finalizarea contractului de leasing la locatar se înregistrează:

1. Închiderea contului „Active reprezentând drepturile de utilizare a activelor luate în leasing”:

$$285 = 251 \quad 475.939,74$$

2. Închiderea contului în afara bilanțului 8039 privind activele suport care fac obiectul contractelor de leasing:

Credit cont 8039 –
„Alte valori în afara bilanțului
(analitic distinct)” 547.075,47 lei.

Utilizarea principiului continuității activității și evaluarea respectării acestuia în principalele sisteme contabile internaționale

Nicoleta APETREI, Paul-Răzvan DUBALARU,
Marius Constantin MOCLEA, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor

Conf. univ. dr. Ioan Bogdan ROBU,
Coordonator științific

Acest studiu urmărește identificarea unor posibilități de măsurare și evaluare a premisei continuității activității în sistemul contabil românesc și în contextul internațional.

Pentru a fi prezentate cele mai importante idei referitoare la tematica studiului s-au selectat studii de specialitate din surse avizate, respectiv articole științifice din reviste de specialitate, acestea fiind coroborate cu îndrumările cadrului legislativ privind going concern, precum și modificările ulterioare. Prin studiul efectuat se pot defini principalele trăsături ale premisei de going concern, particularitățile principiului atât în plan național, cât și internațional, precum și posibilitățile de testare ale principiului care ajută la exprimarea opiniei de audit.

Rolul principiului continuității activității în contabilitatea și auditul internațional, respectiv surprinderea celor mai relevante cazuri de neaplicare a principiului în cazurile unor companii de renume.

Introducere

Condițiile economice actuale impun o distincție mai bună între rolurile conducerii și auditorului financiar în discutarea și dezvăluirea incertitudinilor privind continuitatea activității sau presupunerea continuității acti-

vității. Conform *Camerei Auditorilor Financiar din România* (C.A.F.R., 2016) raportul de audit, principalul mijloc de comunicare între auditor și utilizatorii situațiilor financiare auditate, trece prin transformări semnificative la nivel mondial,

*un raport de audit cu un caracter informativ mai pronunțat este cea mai vizibilă schimbare din domeniul auditului din ultimii 50 de ani. Una dintre cerințele de bază ale unei piețe este un proces eficient de audit. Pentru a se realiza un **audit eficient**, o con-*

diție esențială este *obținerea unei imagini fidele și corecte a poziției financiare și a performanței entității* (Cordoș, 2015).

Pentru ca situațiile financiare să prezinte corect, în toate aspectele materiale poziția financiară și performanța, este necesară o *abordare metodologică* structurată în etape succesive și bine definite. O altă condiție este luarea în considerare a oricăror modificări care au avut loc în aceste afirmații în cursul exercițiului financiar, dar și luarea în considerare a impactului acestor modificări asupra viitorului entității (Collings, 2012).

Principiul continuității activității presupune că o entitate va rămâne în afaceri pentru viitorul apropiat. Această ipoteză implică faptul că entitatea nu va fi obligată să pună capăt operațiunilor, să lichideze activele sau să intre în stare de faliment (Seyam & Brickman, 2016).

Principalele aspecte normative la nivel internațional privind principiul continuității

Principiul continuității este unul din cele trei elemente obligatorii care trebuie confirmate de către persoanele care întocmesc situațiile financiare. Conform Ordinului nr. 166/2017 din 25 ianuarie 2017, la emiterea situațiilor financiare anuale persoanele responsabile cu acestea, trebuie să ofere și o declarație conform căreia politicile contabile utilizate sunt în conformitate cu ultimele prevederi legale contabile aplicabile, situațiile financiare anuale reprezintă imaginea fidelă a poziției și performanței

financiare, precum și a celorlalte informații cu privire la activitatea desfășurată și că entitatea își desfășoară activitatea în condiții de continuitate.

Standardele internaționale de audit prezintă o anumită *uniformizare* privind revizuirea principiului continuității activității. După prevederile din *ISA 570 Going Concern*, procedurile de audit trebuie să urmeze îndrumările prevăzute în acest standard, deoarece preocuparea continuă în delimitarea și evaluarea principiului continuității activității a condus la omogenizarea progresivă pe subiectele acoperite de acest standard (Provasi & Riva, 2015).

PricewaterhouseCoopers (2015) expune responsabilitatea auditorilor pentru corectitudinea evaluării prezumției de continuitate folosită ca premisă fundamentală în elaborarea situațiilor financia-

re, prin aplicarea îndrumărilor Standardului Internațional de Audit 570.

Conform ISA 570 – Standardele Internaționale de Audit, *principiul continuității activității este fundamental pentru constituirea situațiilor financiare*. Din perspectiva acestui principiu, se consideră că entitatea economică își va continua activitatea pentru care a fost constituită, neavând intenția sau nevoia de a se lichida, de a-și suspenda activitatea sau de a se diviza sau fuziona cu alte societăți. Reglementarea impune ca auditorul să înceapă misiunea de audit asupra entității economice din perspectiva principiului continuității. În primele etape ale misiunii de audit, auditorul trebuie să ia în considerare dacă există evenimente care pot pune la îndoială semnificativ continuitatea activității entității economice.



ISA 570 ilustrează responsabilitățile managementului în aprecierea ipotezei de continuitate a activității în procesul de raportare financiară, raportându-se la utilizarea raționamentului profesional asupra efectelor ulterioare ale evenimentelor care prezintă incertitudini materiale inerente. Printre acești factori se numără: creșterea relevantă a gradului de incertitudine asociat evenimentelor ulterioare și bazarea oricăror judecăți profesionale despre viitor pe baza informațiilor disponibile la momentul respectiv.

Una dintre **cerințele IAS 1**, este prezentarea tuturor principiilor contabile utilizate până la elaborarea situațiilor financiare. Această reglementare prezintă și o serie de principii care reprezintă fundația tuturor aspectelor contabile. În fruntea acestora se află principiul continuității. Pe lângă prevederile din normele

românești, aici este specificat că entitatea va trebui să prezinte explicit care sunt motivele pentru care nu-și va continua activitatea, dacă este cazul. Există și cazuri în care entitățile economice nu au obligația de a emite situațiile financiare conform cu aserțiunea continuității activității. Printre acestea se numără situațiile când companiile sunt în stare de fuziune, retragere masivă a acționarilor sau în cazuri speciale, cum ar fi acelea când se prezintă situațiile financiare în dosare de judecată.

Chiar dacă în literatura contabilă internațională de specialitate s-au conturat două sisteme contabile internaționale – **sistemul contabil anglo-saxon și sistemul contabil continental** (Nobes & Parker, 2008), acestea caracterizându-se prin orientări semnificativ diferite în ceea ce privește obiectivele urmărite (Mateș, 2006), principiul continuității reprezintă numitorul comun.

Principiile Contabile General Acceptate din Statele Unite ale Americii (US GAAP) prezintă un set de principii și practici care trebuie utilizate în mod obligatoriu de practicienii contabili din SUA și de către companiile care raportează conform US GAAP (exemplu – marile companii din Japonia). În anul 2014, FASB a emis standardul *Presentation of Financial Statements – Going concern* (Prezentarea situațiilor financiare anuale conform cu principiul continuității) care răspunde cererii investitorilor și a creditorilor (principalii utilizatori externi ai informațiilor din situațiile financiare) și prin care conducerea entității este obligată să prezinte modalitatea în care principiul continuității este res-

pectat și să aducă la cunoștință despre situațiile contrare.

Fiecare director executiv, acționar și membru al Consiliului de Administrație este familiarizat cu termenul de continuitate mai ales atunci când este exprimat într-un mod defavorabil de către auditor, adică atunci când nu este de acord cu modul de prezentare al acestui principiu (Kent, C.P.A. 2015). Consiliul pentru Standarde de Contabilitate Financiară (FASB) a complicat puțin stuațiile ce țin de acest principiu de bază. Până de curând, principiul continuității activității făcea obiectul standardelor de performanță a angajamentelor financiare, în special standardele internaționale de audit. În AU-C 570, opinia auditorului cu privire la capacitatea entității de a-și continua activitatea conform principiului continuității, implică existența unui auditor care să evalueze dacă există îndoieli semnificative cu privire la abilitatea entității de a continua conform acestui principiu.

Până de curând, ipoteza continuității activității a fost doar o presupunere. Responsabilitatea managementului entității privind existența unor condiții sau evenimente ce ridică îndoieli substanțiale că entitatea va continua să existe, nu a fost clar definită și nici obligația de a face orice declarații exprese în acest sens. (Seyam & Brickman, 2016).

Având obiectivul de a clarifica incertitudinea legată de acest aspect, FASB emite o nouă reglementare pentru raportarea financiară. ASU 2014-15 (Accounting Standards Update No. 2014-15, Disclosure of Uncertainties about an Entity's Ability to Continue as a Going



Concern) definește conceptul de incertitudine semnificativă, oferind îndrumări privind raportarea îndeplinirii condițiilor relevante cu impact asupra continuității activității în situațiile financiare anuale.

Premisele concentrării asupra continuității activității

Principiul continuității (*going concern*) servește ca premisă a evaluării entității deoarece contabilii, respectiv auditorii au în vedere dacă entitatea economică își poate desfășura activitatea de exploatare pe o perioadă de timp nedeterminată, în condiții normale. Continuitatea activității unei firme poate fi asigurată atunci când aceasta reușește să își acopere datoriile și chiar prosperă prin înregistrarea unei creșteri economice (Musvoto et al., 2011).

Going concern urmărește prezentarea situațiilor financiare pornind, în general, de la premisa că o entitate își va continua activitatea și în viitorul previzibil (Martens et al. 2008). Se presupune că entitatea economică nu urmărește și nici nu are nevoie de a se lichida sau de a-și reduce în mod semnificativ activitatea desfășurată. Totuși, în situația în care un caz de o asemenea natură se ivește, este necesar ca situațiile financiare să fie întocmite, respectiv prezentate după o altă bază de evaluare, care trebuie menționată (Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate, Standardele Internaționale de Raportare Financiară, IFRS, 2009).

Prezentarea situațiilor financiare

anuale în corespondență cu continuitatea activității este în **responsabilitatea organelor de conducere a entității economice**. (Neag et. al. 2011). Autorii analizează în detaliu aspectele referitoare la activitatea desfășurată de entitate iar dacă apar evenimente incerte au obligația de a le prezenta separat în notele explicative din situațiile financiare.

Potrivit OMFP 1802/2014 deteriorarea rezultatului de exploatare precum și a poziției financiare reflectă nevoia de a se analiza dacă prezumția referitoare la continuitatea activității este încă relevantă. *Societățile comerciale nu pot întocmi situațiile financiare anuale având la bază continuitatea activității dacă managementul stabilește după data bilanțului că are intenția de a lichida firma sau de a-i înceta activitatea*. Totuși, aceste prevederi nu sunt aplicate și situațiilor financiare realizate de societățile absorbite în situația unui proces de divizare sau fuziune, după caz. Totodată, dacă situațiile financiare anuale sunt realizate și expuse fără a se ține cont de conceptul de *going concern*, este obligatoriu ca situațiile să conțină o serie de explicații relevante referitoare la modalitatea de întocmire, baza de evaluare, respectiv motivele ce au determinat să nu se respecte acest principiu.

Capacitatea unei societăți comerciale de a se dezvolta sau, cel puțin de a rezista pe piață reprezintă un aspect esențial pentru toate părțile interesate (Ciechan-Kujawa, 2016). Prin părți interesate facem referire la utilizatorii de informații financiar-contabile ale unei întreprinderi cum sunt investitorii, creditorii, furnizorii, clienții, instituțiile statului, publi-

cul larg dar și managementul firmei, respectiv angajații acesteia (Toma, 2012).

Expunerea evenimentelor semnificative precum și a situațiilor incerte care conduc la apariția de dificultăți cu privire la activitatea întreprinderii în viitor constituie o bază relevantă pentru furnizorii de capital. Investitorii, respectiv creditorii, investesc sau acordă împrumuturi întreprinderilor care pot să își desfășoare activitatea în viitor, o așteptare care este familiară pentru contabili cu „**principiul continuității**” (Hahn & William 2011). Creditorul se preocupă ca o societate să își continue activitatea deoarece un eșec al afacerii ar favoriza încercarea de redresare din valoarea reziduală a unei întreprinderi (Swanson & Theis 2017). Furnizorii sunt interesați ca societatea să nu intre în stare de insolvență pentru a avea garanția că aceasta își va onora obligațiile la termenul scadent. Angajații sunt interesați de acest aspect pentru a avea certitudinea că vor fi în continuare remunerați pentru munca prestată.

Revizuirea și urmărirea efectelor produse de aplicarea acestui standard (ISA 570) este realizată de cei mai reprezentativi piloni în serviciile de audit la nivel mondial și anume **Big Four**. Acest lucru a făcut posibilă *omogenizarea regulilor explicate prin ghidurile de specialitate pe care auditorii trebuie să le urmeze* (Provasi & Riva, 2015).

Pe baza situației și a viziunii managementului cu privire la continuitatea activității entității economice auditorul își exprimă opinia sa în raport cu această viziune și situația de fapt în raportul său final despre gradul de adecvare al situațiilor finan-

ciare. În secțiunea „Concluzii ale examinării și elaborarea raportului auditorului” a standardului de audit 570 sunt explicate tipurile de opinii ale auditorului financiar (Provasi & Riva, 2015).

În cazul în care îndoiala substanțială este atenuată, managementul trebuie să facă cunoscute condițiile sau evenimentele care au ridicat îndoiala substanțială, evaluarea managementului a acestor evenimente sau condiții semnificative și planul de acțiune pentru a diminua îndoiala substanțială (Reinstein & Tate 2016).

Dacă nu se respectă principiul continuității activității, IES (Standardele Internaționale de Evaluare) propune ca baza de evaluare să fie schimbată cu valoarea de lichidare. Astfel, documentele de sinteză contabile vor fi întocmite la valori lichidative (Robu, et. al., 2012).

Aspecte privind evaluarea principiului continuității

Totul pleacă de la riscuri, în funcție de riscurile identificate în partea de cunoaștere a entității, auditorul decide ce proceduri de audit sunt necesare aplicării, precum și verificările suplimentare. Estimarea ipotezei de continuitate a activității a unei companii reprezintă, odată cu auditarea acesteia, nici mai mult nici mai puțin decât o **cerință**, o **datorie** și o **responsabilitate** a cel puțin trei părți direct interesate: *managementul companiei, auditorul financiar și creditorii* (Dicu et. al. 2015).

Predicția continuității activității reprezintă un subiect de interes

în literatura de specialitate încă din 1976 (primul studiu privind predicția continuității activității McKee, 1976), la scurt timp după emiterea Declarației privind standardele de audit (SAS) nr. 2, care a detaliat considerații specifice pentru evaluarea de către auditor a statutului de entitate conform principiului continuității activității (Bellovary, 2007). De atunci, au fost elaborate mai multe tipuri de modele pentru a prezice continuitatea activității în sprijinul auditorului financiar și contribuiau la justificarea acesteia. Modelele variază în funcție de tipurile de firme pentru care au fost elaborate, de numărul și de factorii luați în considerare, precum și de metodele utilizate pentru dezvoltarea modelelor.

Din perspectiva managementului, în situația în care acesta nu intenționează să înceteze sau să reducă semnificativ activitatea, reiese necesitatea de a lua în considerare toate informațiile disponibile despre viitor, care trebuie să fie cel puțin, dar fără a se limita la 12 luni de la data întocmirii situațiilor financiare (Accounting Standards Update Nr. 2014-15). Gradul de apreciere depinde de circumstanțele legate de fiecare companie specifică, informațiile disponibile la data întocmirii situațiilor financiare și gradul de pregătire al acestora în efectuarea analizelor și predicțiilor. În funcție de orizontul de timp, analizele efectuate de management pot fi: analize ale echilibrului financiar pe termen scurt, mediu și lung (Mihajlovic et. al. 2015).

Conform conceptului „Modus Operandi” (Mishra, 2015) acestea pot fi: analize financiare orizontale (Dynamic Analysis, pre-

supune compararea datelor financiare pe mai mulți ani) și verticale (Static Analysis, implică analiza relației între elemente din situațiile financiare la un moment dat). Ca procedură de lucru pot fi utilizate și, fără a se rezuma la acestea, următoarele tehnici de analiză (Mironiuc, 2009): tehnici factoriale de analiză (procedeul substituției în lanț, procedeul bilanțier, procedeul matricial), tehnici specifice analizei situațiilor (tehnica rapoartelor sau „ratio analysis”, tehnica fluxurilor, tehnica cost-volum-profit, calculul marginal), tehnici specifice analizei discriminante (tehnica scorurilor) și alte tehnici statistice de analiză (tehnici de grupare - algoritmul ierarhic al lui Ward și algoritmul k-medii, corelația statistică și regresia, cercetarea operațională). Mironiuc (2009) scoate în evidență posibilitatea utilizării acestor tehnici în funcție de scopul urmărit (analiza curentă, post-factum și previzională, analiza de structură, analiză de grup, analiză cronologică și de trend).

La rândul lor creditorii (băncile în special) trebuie să evalueze continuitatea activității unei entități economice client pentru a diminua riscul de credit. Dintr-un alt punct de vedere, modul de abordare al creditorilor cu privire la aprecierea continuității activității este interdependent de riscul de credit. Riscul de credit apare ca o consecință a tranzacțiilor financiare condiționate sau acorduri între finanțatorii și utilizatorii fondurilor (Canbolat & Sevim, 2016).

În prezent principalii creditorii (instituțiile financiar-bancare) investesc masiv în tehnologie pentru a beneficia de toate avantajele oferite de digitalizare.

Sistemele IT de administrare a riscurilor au fost elaborate cu scopul de a asista analistul de credit din bancă în luarea deciziei de a acorda un împrumut, respectiv pentru a îmbunătăți activitatea de monitorizare a evoluției clientului pe parcursul duratei de viață a împrumutului (Haralambie & Ionescu, 2016).

„Dosarul debitorului” va conține, pe lângă analiza financiară întocmită pe baza celor mai recente situații financiare ale societății, cât mai multe informații relevante despre managementul și activitatea societății, informații de calitate obținute din surse autorizate (Regulament BNR nr. 9, 2008). Pornind de la premisa că o entitate economică acceptată pentru acordarea unui credit pe termen lung a fost în prealabil analizată din punct de vedere al bonității, seriozității și respectiv a continuității activității, pentru cel puțin perioada de creditare, se pot identifica principalele etape ale acestei investigații. Analiza continuității activității prin prisma bonității presupune ca primă etapă cunoașterea entității și a beneficiarului real al fondurilor (Legea nr. 656, 2002) din punct de vedere legal ceea ce presupune verificări în baze de date precum: listele de sancțiuni internaționale UE, ONU, OFAC, SUA, de blocare a fondurilor sau care efectuează operațiuni cu bunuri în sensul legislației privind sancțiunile de blocare a fondurilor, liste embargo.

O a doua etapă presupune interogarea bazei Centralei Riscului de Credit (CRC), în baza căreia se verifică istoricul de creditare al entității (Morariu & Petroianu, 2013), ca mai apoi în urma interogării bazei de date ANAF (Agenția Națională de

Administrare Fiscală) în baza acordurilor semnate între creditor, entitate și agenția de administrare fiscală, să se efectueze o analiză previzională a capacității de rambursare, luând în calcul veniturile realizate, obiectul de activitate și garanțiile angajate.

Dintr-o altă perspectivă, cea a auditului financiar, rezultă responsabilitatea auditorului financiar față de proprietarii entității economice client, privind aprecierea aplicării corecte a tuturor principiilor contabile, în aplicarea procedurilor de audit și, respectiv, în exprimarea opiniei de audit asupra situațiilor financiare sau a unor componente ale acestora (Toma & Robu, 2014).

Auditorul financiar poate realiza evaluarea capacității de continuitate a activității unei entități prin aplicarea procedurilor de audit recomandate de standardul de audit ISA 500 (inspecția, observarea, confirmarea externă, recalcularea, reefectuarea, procedurile analitice și interogarea) cu scopul de a obține probe de audit cu privire la existența unor condiții și evenimente care, atunci când sunt luate în considerare în ansamblu, indică existența unor îndoieli semnificative cu privire la capacitatea entității de a-și desfășura activitatea pentru o perioadă rezonabilă de timp (Jaba & Robu, 2013).

Procedurile de audit sunt concepute și utilizate pentru realizarea obiectivelor de audit iar de cele mai multe ori acestea sunt suficiente în acest scop. Exemple de proceduri de audit care pot indica îndoiala semnificativă cu privire la continuitatea activității sunt: **proceduri analitice** (conform Mironiuc et. al., 2012: analiza ratelor, analiza de trend, analiza de regresie și corelație dar,

și analiza componentelor principale ale situațiilor financiare), **inspecția contractelor de creditare** cu privire la termenii contractuali, **interogarea departamentului juridic sau a avocatului** entității (revizuirea avizului juridic privind litigiile, reclamațiile și evaluările patrimoniale), **inspecția proceselor verbale** ale reuniunilor acționarilor, consiliului de administrație și comitetelor importante ale consiliului, **confirmarea** împreună cu părțile terțe, a modalităților de acordare sau menținere a sprijinului financiar, **revizuirea** evenimentelor ulterioare (AU Section 341 - *An Entity's Ability to Continue as a Going Concern*).

Pentru a realiza evaluarea finală a capacității companiei de a rămâne în afaceri sunt supuse atenției tendințele financiare negative și sunt luate în considerare efectele pe care evenimentele externe îl au asupra succesului continuu al companiei (Lie Dharma Putra, 2011). Această analiză coroborată cu informațiile obținute în timpul auditului proceselor de afaceri și de finanțare conduc la o aserțiune bazată pe probe de audit cu privire la capacitatea companiei de a-și continua activitatea într-un viitor previzibil (Ștefan & Mutulescu, 2015).

Într-o altă abordare, evaluarea *going concern* se poate realiza prin utilizarea unor serii de metode, în sprijinul auditorului financiar: **metodele contabile** (analiza lichidității, solvabilității și a echilibrului financiar) și modele statistice de predicție a riscului de faliment. Robu et. al. (2012) clasifică modelele de predicție a riscului de faliment în funcție de informațiile luate în considerare la crearea unei func-

ții scor în: *modele bazate pe rate financiare* (Altman – 1968, Altman, Haldemanși Narayanan – 1977, Collins – 1980, Ohlson – 1980 etc.), *modele bazate pe informații de tip cash-flow* (Gentry, Newbold și Whitford – 1985, Aziz, Emanuel și Lawson – 1988 etc.), *modele bazate pe variația rezultatului* (Beaver – 1968, Clark & Weinstein – 1983, Aharony, Jones și Swary – 1980 etc.) și *modele nefinanciare* (Cooper et al. – 1990, Reynolds – 1987, Lussier – 1995).

Exemple de erori privind testarea principiului continuității activității

→ Financial Times și Bloomberg (2016) prezintă una dintre erorile de audit ale firmelor din Big 4, respectiv

PricewaterhouseCoopers, care a fost adusă în judecată pentru că nu a reușit să detecteze cazul de fraudă care a condus la colapsul băncii Taylor, Bean & Whitaker (TBW) în timpul crizei financiare globale din anul 2008. Acest proces a fost inițiat, conform Financial Times, de compania care se ocupă de lichidarea băncii. În perioada bulei economice din zona imobiliară din SUA, TBW acorda credite ipotecare finanțate de Colonial Bank din Alabama. Se presupune că fondatorul TBW și managementul executiv al băncii finanțatoare au avut o relație de altă natură decât cea profesională, ceea ce a condus la finanțări de credite nerespectând anumite reglementări de prudențialitate. În perioada 2002 – 2008, PwC a emis opinii fără calificări, iar în anul 2009 banca a intrat în faliment.



→ Tot la finalul anului trecut, **Deloitte** a fost sancționată cu 4 mil. GBP de către Financial Reporting Council pentru că a indus în eroare investitorii față de informațiile prezentate în bilanțul companiei din industria aeronautică Aero Inventory, intrată între timp în faliment, conform The Telegraph (2016). Deloitte a suportat toate aceste prejudicii pentru că nu a respectat semnificativ standardele de audit. Aero Inventory a intrat în faliment după ce instituțiile bancare i-au retras brusc finanțarea. Auditorii nu au colectat suficiente evidențe semnificative pentru auditarea contractelor semnificative de achiziții și nu au detectat o tranzacție înregistrată greșit în contabilitate în valoare de 34 mil USD între Aero și Garuda (companie indoneziană), ceea ce a condus la prezentarea unei imagini eronate și, implicit, la falimentul acesteia.

→ Un alt caz de fraudă nedepistat de către o firmă din Big 4 (**PwC**) a fost situația firmei Connaught, prestator de servicii de reparații și mentenanță, care a intrat în insolvență în anul 2010. Conform Financial Times (2017), UK Watchdogs a sancționat PwC cu suma record de 5 mil. GBP în urma identificării unor erori de audit comise de PwC, erori aferente contractelor pe termen lung, mobilizării costurilor și imobilizărilor necorporale deținute de Connaught.

→ **KPMG** este investigată pentru auditarea situațiilor financiare ale Rolls-Royce (producător de motoare de avioane). Producătorul a recunoscut că a dat mită pentru câștigarea unor contracte în mai multe state (China, Angola, Thailanda, Rusia, Irak și Indonezia). Anul 2016 a fost anul în care KPMG și-a încetat activitatea de audit al situațiilor financiare a Rolls-Royce,



după 26 de ani (Financial Times, 2017).

➔ Ultima, dar nu cea din urmă, **Ernst & Young**, a fost sancționată de către autoritatea de supraveghere financiară din Japonia cu suma de 17.4 mil. USD și trei luni suspendarea activității în Japonia pentru erorile de audit privind nedetectarea denaturărilor frauduloase a rezultatelor financiare raportate de Toshiba între anii 2008- 2015. (Reuters, 2015)

Concluzii

Profesia de auditor financiar continuă să evolueze, iar reforma auditului este esențială pentru ca investitorii și piețele să-și recâștige încrederea în ceea ce oferă auditorii. Raportarea auditorului privind continuitatea activității continuă să fie o problemă delicată, mai ales că investitorii și utilizatorii presează organismele de reglementare pentru a spori

calitatea auditului și pentru a controla utilitatea utilizatorului.

Raportarea de către auditor suferă schimbări la nivel mondial odată cu introducerea unei detaieri semnificative a raportului de audit. Reacțiile pozitive ale investitorilor și ale altor utilizatori sau părți interesate indică valoarea adăugată a plusului de transparență în legătură cu auditul și cu zonele de interes pentru auditor.

IASB împreună cu alte entități care stabilesc standarde și cu autorități de reglementare din întreaga lume vor continua să monitorizeze aceste evoluții în ideea de a stabili dacă ar fi necesare sau utile pentru interesul public și alte îmbunătățiri aduse valorii comunicaționale a raportului de audit.

O concluzie generală a prezentului studiu este că, testarea continuității activității nu trebuie privită ca o simplă metodă, o simplă

analiză sau model de testare. Aceasta trebuie privită fiind ca un proces complex prin care informațiile disponibile la momentul analizei, obținute prin toate mijloacele adecvate disponibile, trebuie coroborate cu evenimentele și condițiile actuale ce pot avea impact asupra desfășurării în bune condiții a activității.

Totodată, evidențiem faptul că principalii responsabili pentru identificarea condițiilor și evenimentelor pentru care entitatea economică nu își va putea desfășura activitatea în bune condiții într-un viitor rezonabil (cel puțin un an de la data emiterii situațiilor financiare) sunt membrii conducerii entității, care au la dispoziție toate informațiile necesare efectuării diferitelor scenarii și analize pentru a determina dacă entitatea poate intra în dificultate financiară.

Este clar că un raport de audit calificat provocat de problemele de funcționare este un semnal pentru investitori, fie că managementul companiei nu este în măsură să mențină profitabilitatea companiei, fie că a încercat să prezinte o imagine prea favorabilă asupra performanței și/sau poziției companiei. Totodată, creditorii (băncile) investesc semnificativ în instrumente informaționale pentru analiza riscului de credit pentru a limita eventualele pierderi.

În concluzie, auditorii financiari trebuie să acorde o atenție sporită, să utilizeze instrumente adecvate pentru ca opinia de audit să fie una bazată pe probe de audit relevante, suficiente și prezentate cu un plus de detaliere, pentru a justifica în fața clienților cel puțin principalii factori și condiții care au stat la baza întocmirii raportului de audit. ♦

Bibliografie

1. Bellvay J., L., Giacomino D., E., Akers, D., M., (2007), A Review Of Going Concern Prediction Studies: 1976 To Present, *Journal of Business & Economics Research*, p. 5.
2. Carp, M., Mironiuc, M. (2014), Fundamentarea deciziilor investiționale prin studii de asociere între indicatorii financiari tradiționali și indicatorii bursieri, *Audit Financiar*, 12(5), pp. 37-47.
3. Canbolat, M. A., & Sevim, S. (2016), "A novel software model for credit requests rating: Scoring model, *International Journal of Innovation, Management and Technology*, 7(1), pp. 22-26.
4. Codos, G., S., Fulop m., T., (2015), New audit reporting challenge of aces: auditing the going concern basis of accounting, *Procedia Economics and Finance* 32, pp. 216 – 224.
5. Collings, S. (2012), Tratarea evenimentelor ulterioare perioadei de raportare, *Audit Financiar*, 10(7), pp. 50-53.
6. Goo, Y.-J. J., Chi, D.-J., & Shen, Z.-D. (2016), *Improving the prediction of going concern of Taiwanese listed companies using a hybrid of LASSO with data mining techniques*, SpringerPlus, 5, p. 539.
7. Hahn, William (2011), *The Going-Concern Assumption: Its Journey into GAAP*, *The CPA Journal*, New York, 81.2, pp. 26-31.
8. Haralambie, M., & Ionescu, B. S. (2016), Evaluarea cantitativă și calitativă a unei societăți comerciale din punctul de vedere al riscului de credit, *Audit Financiar*, 14(8), 805-811, pp. 868-874.
9. Jaba, E., Robu, I., & Robu, M. (2013), Proceduri analitice bazate pe analiza statistică a informațiilor comparabile aferente perioadelor anterioare de raportare financiară, *Audit Financiar*, 11(2), pp. 3-15.
10. Khaddafi, M. (2015), Effect of Debt Default, Audit Quality and Acceptance of Audit Opinion Going Concern in Manufacturing Company in Indonesia Stock Exchange, *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 5(1), pp. 80-91.
11. Kent, J. W., C.P.A. (2015), Ongoing going concern guidance, *Pennsylvania CPA Journal* nr. 86(2), p. 4.
12. Marlana Ciechan-Kujawa (2016), *The Business Audit as an Alternative to Discriminant Analysis in Assessing Risks of Going Concern*, *Financial Environment and Business Development*, pp. 113-126.
13. Martens, D., Bruynseels, L., Baesens, B., Willekens, M., Vabthienen, J., (2008), *Predicting going concern opinion with data mining*, *Decision Support Systems* 45, 2008, p. 765.
14. Mardiros, D., N., Dicu M., R., Grosu, M. (2015), Dimensiuni ale responsabilității sociale a auditorului, în condițiile practicării contabilității creative, *Audit Financiar*, 12(132).
15. Mateș D., (2006), *Standardizarea sistemelor contabile contemporane în condițiile globalizării*, *Annales Universitatis Apulensis, series Oeconomica, Finanțe – Contabilitate*, Alba Iulia, pp. 1-5.
16. Robu, M. A., Mironiuc, M., Robu, I.B. (2012), A Practical Model for Testing the "Going-Concern" Assumption in the Financial Audit Engagement for Romanian Quoted Companies, *Audit Financiar*, nr. 86-2/2012, pp. 13-15.
17. Morariu, A., & Petroianu, G. (2013), Monitorizarea riscului de credit în sistemul bancar românesc în contextul economiei cunoașterii, *Audit Financiar*, 11(12), pp. 61-64.
18. Musvoto, S., W., Gouws, D., G., (2011), Rethinking The Going Concern Assumption As A Pre-Condition For Accounting Measurement, *The International Business & Economics Research Journal*, no. 10.4, pp. 31-44.
19. Neag, R., Pașcan, I., (2011), From the assumption of continuing activity to insolvency – debates and reflections, *Juridical Current*, vol. 14, issue 4, pp. 229-236.
20. Nobes, C., Parker, R., (2008), *Comparative International Accounting*, 10th ed., Prentice Hall, Harlow, pp. 6-24.
21. Provasi, R., & Riva, P. (2015), Assessment of going concern for the italian listed companies: an empirical study, *Review of Business & Finance Studies*, nr 6(1), pp. 27- 34.
22. Reinstein, A., & Tate, S. L. (2016) Auditors' and management's new approach regarding the going concern assessment, *The CPA Journal*, nr 86 (2), pp. 50- 53.
23. Stankovic, S., PhD., & Nikolic, M. (2015), Analysis financial balance as base management company, *Ekonomika*, 61(1), pp. 141-149.
24. Seyam, A. A., & Brickman, S. (2016), The going concern assumptions and presentation on financial statements, *International Journal of Accounting Research*, 7(3), pp. 241-244.

25. Toma, C., (2012), Rolul auditului financiar în creșterea calității informațiilor financiare, *Audit Financiar*, nr. 11/2012, p. 6.
26. Torbjörn Tagesson Peter Öhman, (2015), To be or not to be auditors' ability to signal going concern problems, *Journal of Accounting & Organizational Change*, vol. 11, pp. 175 -192.
27. Zane Swanson, John Theis, (2017), Study of Going-Concern Opinions, *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, vol. 10, pp. 201-222.

Legislație

- *** FASB. (2014) *Update No. 2014-15*. Presentation of Financial Statements (Topic 205)—Going Concern (Subtopic 205-40): Disclosure of Uncertainties about an Entity's Ability to Continue as a Going Concern.
- *** Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate, Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Norme oficiale emise la 1 ianuarie 2009, Editura CECCAR, București, 2009, p. 40.
- *** IASB, Standardele Internaționale de Raportare Financiară, Norme oficiale emise la 1 Ianuarie 2013, Partea A, Cadrul general conceptual și dispoziții, Ed. CECCAR, București, 2013.
- *** International Auditing and Assurance Standards Board, ISA 570 Going Concern, 2009, available online at <http://www.ifac.org/system/files/downloads/a031-2010-iaasb-handbookisa-570.pdf>, accesat la data de 13.05.2017.
- *** International Standard on Auditing 570, Going Concern, International Auditing and Assurance Standards Board.
- *** Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism.
- *** OMFP Nr. 1802/29.12.2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 963/30.12.2014, cu modificările și completările ulterioare, Art. 49, al. 2.
- *** OMFP Nr. 166/2017 privind principalele aspecte legate de întocmirea și depunerea situațiilor financiare anuale și a raportărilor contabile anuale ale operatorilor economici la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor Publice,

precum și pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile, Art 3.5, al. 3.

*** Regulament nr. 9 din 3 iulie 2008 Monitorul Oficial, Partea I 527 14 iulie 2008 Intrare în vigoare la 14 iulie 2008 privind cunoașterea clientelei în scopul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului.

Referințe Internet

- Lie Dharma Putra, (2011) *How Auditors Evaluate Entity Going Concern*, <http://accounting-financial-tax.com/2011/10/how-auditors-evaluate-entity-going-concern/> accesat în data de 02.05.2017
- Smita Mishra, (2015) *4 Important Types of Financial Analysis in a Firm | Accounting*, <http://www.yourarticlelibrary.com/accounting/financial-statements-analysis/types-financial-statements-analysis/4-important-types-of-financial-analysis-in-a-firm-accounting/66776/>, accesat în data de 02.05.2017
- P.W.C, (2016) *Year end accounting financial reporting considerations*, <http://www.pwc.com/us/en/cfodirect/assets/pdf/in-depth/2016-year-end-accounting-financial-reporting-considerations.pdf>, accesat în data de 03.05.2017
- P.W.C, (2015) *IAASB issues final standards to improve auditor's report* <http://www.pwc.com/us/en/cfodirect/assets/pdf/in-brief/us-2015-03-iaasb-issues-final-standards-improve-auditors-report.pdf>, accesat în data de 03.05.2017
- Susannah Nesmith & Sophia Pearson, (2016) *PwC Fights \$5.6 Billion Fraud Trial Over Taylor Bean's Collapse*, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-08-09/pwc-fights-5-6-billion-fraud-trial-over-taylor-bean-s-collapse>, accesat în data de 04.05.2017
- Ben McLannahan, (2016) *PwC settles \$5.5bn fraud detection lawsuit*, <https://www.ft.com/content/befa9e50-6ba4-11e6-a0b1-d87a9fea034f>, accesat în data de 04.05.2017
- Ben Martin, (2016) *Deloitte hit with record £4m accounting fine over Aero Inventory collapse*, <http://www.telegraph.co.uk/business/2016/11/10/deloitte-hit-with-record-4m-accounting-fine-over-aero-inventory/>, accesat în data de 04.05.2017
- Lucy Burton, (2017) *PwC hit with watchdog's largest-ever fine over Connaught audit*, <http://www.telegraph.co.uk/business/2017/05/11/pwc-hit-watchdogs-largest-ever-fine-connaught-audit/>, accesat în data de 04.05.2017

Influența fiscalității asupra sistemelor internaționale de raportare financiară

Carmen CREȚU, Andreea-Marinela GHINUȚĂ, Anca-Nicoleta ȘOIMAN,
Andreea VLĂDEANU,

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Economie
și Administrarea Afacerilor

Scopul prezentului articol constă în ilustrarea principalelor idei surprinse în literatura de specialitate privind conceptul de fiscalitate și influența acesteia asupra sistemelor de raportare financiară. În vederea obținerii rezultatelor pentru cercetarea în cauză au fost studiate și menționate principalele lucrări din literatura de specialitate la nivel național și internațional.

Rezultatul acestui studiu a evidențiat că relația dintre fiscalitate și raportarea financiară poate fi privită atât sub semnul influențării reciproce, cât și a influențării doar a uneia asupra celeilalte. Selectarea și sistematizarea principalelor idei care tratează influența fiscalității asupra sistemelor de raportare financiară.

Introducere

Globalizarea economică poate fi considerată ca fiind stadiul la care a ajuns procesul real și de lungă durată al internaționalizării economiei, manifestând interes mai ales asupra globalizării raportărilor financiare și globalizării fiscale (Owens, 1993). La nivelul raportărilor financiare întâlnim noțiunile de *armonizare* și *convergență* care în decursul timpului au generat

discuții și dezbateri din punct de vedere conceptual, standardele internaționale de contabilitate sunt, fără dar și poate, rezultatul procesului de globalizare, prin care putem vorbi de o direcție general acceptată (Pop, 2011). În schimb, în ceea ce privește fiscalitatea conceptele sunt total diferite, respectiv *competiția* și *armonizarea*. Keen (2008) definește concurența fiscală ca fiind un „context fiscal strategic, în cadrul mai larg al necooperării

între sistemele fiscale din diverse state, în care fiecare își stabilește unii parametri în funcție de impozitele practice de celelalte.”

Conform studiilor anterior realizate în literatura de specialitate (Hoogendoorn, 1996; Lamb et al., 1998; Nobes et al., 2004; Nobes and Schwencke, 2006; Gee et al., 2010), relația dintre contabilitate și fiscalitate poate fi privită fie sub semnul influențării reciproce sau a influențării uneia

asupra celeilalte. Indiferent de direcția de influențare sau de intensitatea atașată acestuia, factorii de influență sunt importanți în această direcție.

Gradul de conexiune dintre contabilitate și fiscalitate este cunoscut ca fiind în sine un important element de eterogenitate referitor la raportarea financiară. Ca fond științific dezbătut, amintim studiile conduse de către Radebaugh and Gray (1993); Douppnik and Salter (1995); Hoogendoorn (1996); Lamb et al. (1998); Choi, Frost and Meek (2002); Nobes and Parker (2002); Hanlon and Maydew (2009); Graham et al. (2011). Implementarea Standardelor Internaționale pentru Raportare Financiară (IFRS) a reprezentat un pas înainte spre „diluarea” legăturii sau a relației dintre regulile contabile și cele fiscale, adânc ancorată în sistemul contabil Continental European și, concomitent, a condus la o apropiere de sistemul contabil Anglo-Saxon, întrucât aceste standarde sunt ancorate preponderent în elemente definitorii ale acestui sistem contabil (Hung & Subramayam, 2007; Ionașcu et al., 2007).

Fiscalitate și sistemul fiscal

La nivel internațional, cercetarea fiscală este cea care abordează impozitarea în contextul funcțional al practicii contabile, raportarea financiară, audit, contabilitate managerială, management financiar și contabilitate fiscală. Conform celor doi economiști, Lamb & Lymer (1996), cercetarea fiscală contribuie la îmbunătățirea literaturii de specialitate,



prin măsurarea și raportarea informației contabile, a funcției manageriale și organizaționale ale entității economice, interacțiunii dintre informația contabilă și comportamentul piețelor, sau în cadrul procesului decizional individual.

Mehl & Beltrame (1998) consideră sistemul fiscal ca fiind totalitatea impozitelor în care componentele sunt în legătură dinamică între ele ca și sistemul economic și aparatul socio-politic. Sistemul fiscal reprezintă o stra-

tegie unică având drept componente următoarele elemente: sistemul de impozite și taxe, legislația fiscală și aparatul fiscal. Aparatul fiscal fiind cel care trebuie să dirijeze activitatea de instruire a contribuabililor în materie de impozit, să coordoneze așezarea și perceperea corectă a impozitelor. (Popper, 2002)

Bistriceanu (2008) caracterizează fiscalitatea ca fiind totalitatea impozitelor constituite într-un stat care îi procură acestuia o parte covârșitoare din veniturile

bugetare, fiecare impozit având o contribuție specifică și un rol regulator în economie. Noțiunea care definește cel mai bine aria de cuprindere a domeniului impozitelor și taxelor, în opinia lui Bistriceanu, este cea a sistemului fiscal. Cuzdriorean în anul 2011 afirma că sistemul fiscal trebuie conceput și înțeles ca un tot unitar care cuprinde trei elemente interdependente: *legislația fiscală* (fiind cea care reglementează și instituie impozitele și taxele), *mecanismul fiscal* (care constituie o sumă de modele, procedee, tehnici prin care se realizează acțiunea de urmărire și percepere a taxelor), *aparatul fiscal* (bazându-se pe legislația fiscală, pune în mișcare sistemul fiscal în scopul de a urmări și percepe impozitele și taxele).

Aisbitt în anul 2002 afirma că fiscalitatea la nivelul agenților economici poate fi privită ca un sistem de percepere și încasare a impozitelor și taxelor, dar și ca un ansamblu juridic de reglementare a impunerii contribuabililor și de fundamentare a mecanismului de stabilire a impozitelor și a taxelor de perceput. Adaptarea fiscalității la cerințele prezentului se realizează, în mare măsură, prin aplicarea prevederilor Codului fiscal și a altor reglementări specifice domeniului. (Bistriceanu, 2008)

Cei doi economiști Lamb & Lymer afirmă în anul 1999 că, în ceea ce privește cercetarea științifică din domeniul fiscal din SUA, aceasta este orientată spre: impactul fiscalității asupra investitorilor, piețe financiare, raportare financiară, studii de caz elaborate de către profesioniștii contabili în aceste două domenii, educație fiscală și istoria fiscali-

tății. După cum afirma Franklin D. Roosevelt în anul 2002, impozitele sunt, până la urmă, obligații pe care le plătim pentru privilegiile de care beneficiem ca membri ai unei societăți organizate. În Europa fiscalitatea a fost recent studiată de Eberhartinger & Klostermann (2007), studiu în care autorii încearcă să creeze scenarii și să testeze dacă informațiile furnizate pe baza IFRS pot reprezenta baze de impozitare din punct de vedere fiscal.

În opinia lui Frydlander & Pham (1996), importanța sistemului fiscal este redată de cele trei roluri pe care aceasta le îndeplinește: rolul financiar, care face referire la procurarea resurselor financiare necesare pentru acoperirea cheltuielilor publice, rolul intervenționist definit de încurajarea sau frânarea activităților economice și rolul social, la baza căruia stă redistribuirea unei părți importante din PIB între grupurile sociale și indivizi.

După cum afirmă Mehl & Beltrame în anul 1998, sistemul de impunere trebuie să asigure stabilitatea impozitelor și a taxelor, să propună un nivel optim al funcționalității, care nu ar stopa activitatea economică și nu ar agrava situația materială a populației. În opinia lui Bistriceanu (2008), aparatul fiscal trebuie să dirijeze activitatea de instruire a contribuabililor în materie de impozit, să coordoneze așezarea și perceperea corectă a impozitelor. Impozitarea se realizează asupra tuturor persoanelor fizice și/sau juridice care realizează venituri dintr-o anumită sursă sau posedă un anumit gen de avere, prin care contribuie la constituirea fondurilor generale ale statului (Deaconu & Cuzdriorean, 2011).

Raportarea financiară sub incidența IFRS și US GAAP și implicațiile fiscale

Obiectivul contabilității financiare este susținut de necesitatea furnizării informațiilor relevante, care dețin puterea de a contribui la fundamentarea unor decizii, efectuarea unui control sau în scop administrativ, către părțile interesate (Elliott et al., 2011). Părțile interesate aparțin atât mediului intern al întreprinderii, și anume managementul, cât și mediului extern, printre care merită menționați creditorii, autoritățile statului și investitorii (Toma, 2016). În ceea ce privește obiectivul sistemului fiscal al unei țări, comparativ cu cel al contabilității, acesta urmărește colectarea echitabilă a impozitelor, responsabilitatea majoră a autorităților fiscale fiind protejarea, susținerea și extinderea surselor de venit pentru finanțele publice (Socoliuc, 2015).

În conformitate cu obiectivul și scopul său, sistemul contabil își are drept temelie principiul conservatorismului care susține că posibilele erori valorice ar trebui să fie în direcția subestimării nu a supraestimării venitului net (Basu, 1997). Din punctul de vedere al fiscalității însă, subestimarea veniturilor nu este considerată o practică tolerată (Cook et al., 2010). Dat fiind această contrarietate a obiectivelor, urmărite de către economistul Simon James (2002), acesta susține că orice presupusă conectare între fiscalitate și contabilitate este considerată inacceptabilă.

Literatura de specialitate susține existența unor motive diverse care conduc la abaterea fiscalității de la contabilitate în materie

de venituri (Desai, 2003). În timp ce motivul cel mai evident al impunerii taxelor și impozitelor îl reprezintă finanțarea cheltuielilor publice (James et al., 2002), în economiile moderne fiscalitatea reprezintă un instrument puternic din punctul de vedere al politicii sociale și economice guvernamentale.

Conform unor studii relevante din domeniul economic, calitatea relativă a normelor contabile locale, ca parte integrantă dintr-un sistem complex de instituții guvernamentale asociate printre altele activităților de audit, de reglementare și execuție a legislației în vigoare, este considerată factorul primordial în adoptarea deciziei de aderare la Standardele Internaționale de Raportare Financiară (Ball et al., 2000; Leuz et al., 2003; Watts, 2003; Ball, 2006).

În ceea ce privește cele două organisme internaționale, la nivel conceptual, literatura de specialitate afirmă că IFRS este considerat un standard contabil bazat pe principii, aflându-se în contrast cu US GAAP ale cărei metodologii se bazează mai mult pe reguli contabile (Benston et al., 2006). Astfel, economistul Pascal Frantz (2014) susține că US GAAP constă într-un set complex de ghiduri care încearcă să stabilească reguli și criterii pentru orice situație de urgență, în timp ce IFRS începe cu stabilirea obiectivelor unei bune raportări și apoi furnizează îndrumări cu privire la modul în care un obiectiv specific se referă la o anumită situație.

Tratamentul contabil conform IFRS și US GAAP și implicațiile fiscale

Tratamentele contabile aplicabile conform IAS 38 *Active necorpora-*

le și ASC 350 *Active necorporale, fondul comercial și altele*, susțin că **o imobilizare necorporală prezintă o durată de viață utilă nedeterminată** atunci când, ca urmare a analizei tuturor factorilor relevanți, nu poate fi determinată o limită previzibilă a perioadei în care se așteaptă ca activul să genereze beneficii economice pentru entitate (Collings, 2011; Flood, 2016). Spre deosebire de celelalte imobilizări necorporale, acestea nu sunt supuse amortizării ci unui test de depreciere în urma căruia poate rezulta o cheltuială cu deprecierea, care din punctul de vedere al fiscalității este *nedeductibilă* (Popa et al., 2006).

Imobilizările necorporale cu durată de viață determinată sunt supuse amortizării, iar metoda pentru care se optează trebuie să reflecte ritmicitatea în care se așteaptă ca beneficiile economice viitoare aferente activului să fie consumate (Fazal, 2012). În cazul în care acel ritm nu poate fi determinat în mod fiabil, metoda de amortizare utilizată este cea liniară. Standardele internaționale stabilesc valoarea amortizabilă a unui activ cu durată de viață determinată doar după deducerea valorii sale reziduale (Collings, 2011). Valoarea tuturor imobilizărilor în cauză se recuperează prin intermediul amortizării liniare pe durata de utilizare, cu excepția cheltuielilor de constituire care trebuie să îndeplinească criterii riguroase și a fondului comercial. Din punctul de vedere al **active-lor necorporale obținute prin efort propriu** recunoașterea cheltuielilor de cercetare conduce la apariția unor divergențe între cele două tratamente contabile, și anume: prin aplicarea

IFRS-urilor aceste cheltuieli sunt recunoscute și capitalizate atunci când, drept urmare a activității de cercetare urmată de faza de dezvoltare, acestea se materializează în existența unei imobilizări necorporale (Lloyd, 2007). În schimb, conform US GAAP acestea sunt recunoscute strict drept cheltuieli ale perioadei.

Reevaluarea imobilizărilor poate conduce la crearea unui plus de valoare, care afectează rezerva din reevaluarea, sau a unui minus de valoare (Hermann, 2006) înregistrat într-un cont de *cheltuieli nedeductibile din punct de vedere fiscal*. Este important de menționat că valoarea fiscală a acestor active cuprinde ajustările rezultate din reevaluare. În cazul rezervelor din reevaluarea imobilizărilor acestea sunt deduse la calculul profitului impozabil prin intermediul amortizării fiscale (Brett, 2005). Acest tratament este acceptat însă doar în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, US GAAP interzicând reevaluarea activelor.

Între tratamentul contabil aplicat conform IFRS 3 *Combinări de întreprinderi* și FAS 141 *Grupări de întreprinderi*, respectiv FAS 142 *Fondul comercial și alte active necorporale* există o convergență în ceea ce privește recunoașterea acestuia (Jerman et al., 2008). Fondul comercial este recunoscut la data achiziției drept un activ necorporal, doar în cazul în care apare ca urmare a unei combinări de întreprinderi (Kenocny, 2013). Standardele prevăd faptul că nu este supus amortizării, ci doar testului anual pentru stabilirea deprecierei care odată stabilită,



îndatorării care pot fi atribuite direct achiziției sau producerii unui activ (Zărnescu, 2005).

Tratamentul contabil aplicat **imobilizărilor corporale** prin intermediul IAS 16 și ASC 360 *Property, Plant, and Equipment* stabilește că amortizarea unei imobilizări începe atunci când aceasta este disponibilă utilizării, fiind *deductibilă din punct de vedere fiscal*, și ar trebui întreprinsă atunci când valoarea reziduală depășește valoarea netă contabilă (Wiecek et al., 2013). Un alt aspect demn de menționat face trimitere la costul semnificativ al părților componente imobilizării corporale, și anume, amortizarea separată a elementelor și nu pe ansamblu. Conform fiscalității, recunoașterea unui mijloc fix se realizează în conformitate cu cele trei criterii legate de destinație, valoarea de intrare în patrimoniu și durata de funcționare.

Sub incidența celor două organisme de reglementare contabilă, IFRS și US GAAP, **activele imobilizate deținute în vederea vânzării** sunt evaluate la valoarea minimă dintre valoarea contabilă și valoarea justă minus costurile generate de vânzare (Crnkovic et al., 2007). Un astfel de activ este scutit de la amortizare pe toată perioada deținerii lui în vederea vânzării și orice pierdere din depreciere nu poate scădea valoarea contabilă sub valoarea justă mai puțin costurile generate de vânzare. *Cheltuielile generate de ajustarea pentru depreciere sunt nedeductibile la calculul profitului impozabil*, iar veniturile reprezentând anularea cheltuielilor cu ajustările pentru depreciere sunt venituri neimpozabile.

nu poate fi reluată la venituri într-o perioadă ulterioară (Jerman et al., 2008). Conform codului fiscal, ajustările pentru deprecierea fondului comercial reprezintă *cheltuieli nedeductibile* pentru determinarea bazei impozabile.

Costurile îndatorării fac trimitere, în principal, la recunoașterea unei cheltuieli. Impunerea capitalizării cheltuielilor rezultă din necesitatea asocierii acestora cu veniturile gene-

rate de activele obținute cu ajutorul fondurilor împrumutate. IAS 23 *Costul îndatorării* specifică două tratamente aplicabile, și anume, capitalizarea cheltuielilor în măsura în care sunt direct imputabile și recunoașterea drept cheltuieli ale perioadei în cazul imposibilității atribuirii unui bun (Mirza et al., 2015). Același tratament este susținut și de FAS 34 *Capitalizarea dobânzii*, existând o convergență între cele două tratamente contabile, ce impune capitalizarea doar a costurilor

Reglementarea internațională a **plăților pe bază de acțiuni** se realizează în conformitate cu IFRS 2 *Share-Based Payment*, respectiv ASC 718 *Compensation – Stock Compensation* și ASC 505-50 *Equity – Equity-based Payments to non-employees* care presupun înregistrarea în contul 644 *Cheltuieli cu remunerarea în instrumente de capitaluri proprii* a beneficiilor de această natură la valoarea justă de la data acordării. Cele două organisme impun ca valoarea justă să fie determinată pe baza unui preț de piață, iar în cazurile rare, în care aceasta nu poate fi determinată se utilizează valoarea intrinsecă (Rashty et al., 2012). În funcție de modul de decontare a tranzacțiilor pe bază de acțiuni, prin instrumente de capital sau în numerar, întreprinderea înregistrează o creștere în capitalurile proprii, respectiv o datorie

(Goswami et al., 2014). Din punct de vedere fiscal sunt recunoscute doar cheltuielile cu beneficiile acordate salariaților în instrumente de capitaluri cu decontare în numerar și doar dacă beneficiile respective sunt supuse impozitării.

Raportarea financiară și fiscalitatea (conectare vs. deconectare)

Implicațiile dependenței contabilității față de fiscalitate sau influența pe care fiscalitatea o are asupra contabilității și, implicit, asupra raportării financiare în diferitele medii economice, sunt și au fost abordate și analizate într-o mare diversitate de studii efectuate pe un orizont de timp demonstrând interesul

de care se bucură atât la nivel național, cât și la nivel internațional. În acest sens studiile realizate de către: Christiansen (1995); Hoogendoorn (1996); Blake et al. (1993); Blake et al. (1997); Blake et al. (1998); Lamb et al. (1998); Shackelford and Shevlin (2001); Aisbitt (2002); Maydew (2004); Nobes et al. (2004); Nobes (2006); Norberg (2007); Eberhartinger and Klostermann (2007); Hanlon and Heitzman (2010), sunt dintre principalele care arată interesul în această arie de cercetare.

Nobes & Schwenke (2006) adaptează un model dezvoltat de Lamb et al (1998) în studiul său, model foarte folosit în literatură, identificând următoarele cazuri cu privire la legătura dintre contabilitate și fiscalitate (**Tabelul 1**).

Tabelul 1. Legăturile dintre contabilitate și fiscalitate

Cazul	Tipul de legătură între contabilitate și fiscalitate	Caracteristici ale legăturii dintre contabilitate și fiscalitate
I	<i>Deconectare</i>	Fiscalitatea și contabilitatea au scopuri diferite și, pentru atingerea acestor scopuri se urmează reguli (sau opțiuni) diferite
II	<i>Identitate – suprapunere</i>	Suprapunerea completă între unele reguli contabile și fiscale
III	<i>Contabilitatea are prioritate</i>	Norme contabile sunt folosite atât pentru scopuri de raportare financiară, cât și pentru scopuri fiscale. Acest lucru este posibil datorită absenței unei norme fiscale sau datorită insuficienței întinderii a acestei norme.
IV	<i>Contabilitatea impune regulile și pentru nevoi fiscale, dar este supusă, la rândul ei, presiunilor și opțiunilor fiscale</i>	Norme contabile conțin opțiuni sau permit interpretări dintre care unele conduc la recunoașterea unor profituri mai mici sau la amânarea unor astfel de profituri. Această influență asupra profiturilor reprezintă o bună motivație pentru alegerea regulilor contabile cu pricina, astfel încât ele să fie utilizate și în scopuri fiscale, în lipsa unor reglementări fiscale specifice.
V	<i>Fiscalitatea are prioritate</i>	O regulă (sau o opțiune) fiscală este folosită pentru stabilirea impozitului, dar și pentru contabilizarea operațiunii. Această situație este posibilă în cazul în care norma contabilă lipsește ori dacă aceasta nu este suficient de clară și de imperativă
VI	<i>Fiscalitatea domină contabilitatea</i>	Regula sau opțiunea fiscală se folosește pentru stabilirea impozitelor, dar și pentru nevoi contabile, în scopul de a evita aplicarea unor reguli contabile aflate în conflict cu cele fiscale.

Sursă: Nobes & Schwenke (2006) care adaptează un model al lui Lamb et al. (1998), traducere Costel Istrate

Unul dintre punctele de referință de luat în calcul în relația dintre contabilitate și fiscalitate este reprezentat de sistemele contabile (Nobes, 1998), dintre ale căror caracteristici relevante menționăm:

A. Sistemele contabile din zona de influență continentală a practicilor germano-franceze, potrivit cărora la impozitarea profitului este luat în calcul profitul înregistrat în contabilitate nepermițându-se luarea în calcul a prea multor cheltuieli deductibile (Blake et al., 1993). Țările care utilizează modelul german se caracterizează prin faptul că **opțiunile contabile sunt puternic influențate de fiscalitate.** Cu scopul de a minimiza impozitul, firmele în general au tendința să promoveze estimări și metode pentru a diminua rezultatul (Lamb et al., 1998). În țările din această zonă, atribuțiile privind reglementările contabile și fiscale cad în grija organismelor statale (Cuzdriorean, 2010). În România de exemplu, fiscalitatea este reglementată de ANAF, acest organism fiind sub protecția MFP, iar în același timp, contabilitatea este reglementată de către MFP, sub atenta supraveghere a Consiliului Contabilității și Raportărilor Financiare, ceea ce denotă o conectare parțială a contabilității la fiscalitate (Cuzdriorean, 2011).

Principalele țări în care funcționează un astfel de sistem de contabilitate sunt: Franța, Germania, Elveția, Belgia, Italia, Portugalia, Grecia, Japonia etc.

Este interesant de urmărit cazul României care, după 1994 adoptă un sistem contabil în care con-

tabilitatea este puternic „poluată” fiscal (Istrate, 2011; Albu et al., 2011). Câteva exemple care reliefează această legătură strânsă între contabilitate și fiscalitate sunt reprezentate de calcularea amortizării imobilizărilor în funcție de anumite durate de funcționare ale acestora, impuse la nivel național, fără a se ține seama de specificul fiecărei entități și de provizioanele reglementate în cadrul bilanțului (Graham et al., 2011). Ulterior, începând cu anul 1999, influența britanică asupra reformei contabile în România va determina slăbirea legăturii dintre contabilitate și fiscalitate.

B. Sisteme contabile din zona de influență anglo-saxonă a practicilor inspirate de piețele de capital (UK, USA, Irlanda, Olanda). În cadrul acestor sisteme, conținutul și forma de prezentare a informațiilor contabile este influențată într-o mică măsură de către legislația fiscală (**deconectare de fiscalitate**), iar publicarea acestor informații este cea care are o influență hotărâtoare asupra piețelor de capital (Blake et al., 1993). Legislația contabilă este concentrată pe ilustrarea principiilor contabile generale elaborate de către profesia contabilă ca răspuns la nevoile practicii. În aceste țări, Ministerul de Finanțe reglementează regulile fiscale, iar în același timp, organismele profesionale contabile au atribuții în ceea ce privește reglementările contabile (Cuzdriorean, 2011). În SUA, de exemplu, fiscalitatea este reglementată de către IRS (Internal Revenue Service), pe când contabilitatea îi revine

FASB-ului (Financial Accounting Standards Board).

Dacă în țările Europei Continentale sistemul fiscal obligă entitățile să-și înregistreze în contabilitate veniturile și cheltuielile cu scopul de a fi evaluate din punct de vedere fiscal, sistemul fiscal al țărilor anglo-saxone (SUA, Marea Britanie sau chiar Olanda) nu obligă în acest sens, veniturile și cheltuielile fiind înregistrate după niște judecăți specifice profesionale, iar tratamentul lor fiscal se bazează doar pe legea fiscală, neluând în calcul modul în care acestea sunt înregistrate în contabilitate (Gee et al., 2010).

În final, este interesant să subliniem că, în ciuda avantajelor și beneficiilor care vin o dată cu aplicarea **IFRS: creșterea comparabilității și transparenței informațiilor financiare, armonizarea raportării, interne și externe conformă cu IFRS, crearea unui limbaj contabil comun sau reducerea asimetriei informaționale** (Pășcan & Țurcaș, 2012), Albu & Albu (2012) precizează că s-au observat costuri suplimentare de întreținere pentru până la trei sisteme de raportare (conformitatea cu reglementările naționale, cu IFRS și cu fiscalitatea).

Dezbateri întinse pe parcursul a mai multor ani la nivelul UE (inițial CEE) în ceea ce privește armonizarea fiscală și asimetria fiscală (Bucovetsky, 1991; Devereux & Griffith, 1999), au condus în anul 2001 la inițierea ideii de **CCCTB – Bază fiscală consolidată comună** (*engl. Common Consolidated Corporate Tax Base*), fiind punctul de pornire pentru a reduce diferențele existente între sistemele fiscale naționale.

Atât implementarea IFRS-urilor, cât și dezvoltarea ulterioară a CCCTB conduc după unii autori la necesitatea ca cele două sisteme, contabil și fiscal, să convergă. O convergență totală este de nerealizat după Freedman (2004) și Desai (2007), luând în considerare simplificările necesare și ajungerea la un consens în ceea ce privește limbajul, concepțiile, viziunile, obiectivele și principiile.

De asemenea, la nivel internațional, organismele de reglementare IASB și FASB au alocat un interes major acestui aspect, procesul de convergență al IAS/IFRS cu **US GAAP**, început în 2000, concretizându-se prin convergența tratamentului contabil al impozitului pe profit, prin IAS 12 și SFAS 109 (Cuzdriorean, 2010).

Conectarea sau deconectarea elementelor de active, datorii și capitaluri proprii, venituri și cheltuieli

Mereu a existat pentru contabilitate problema concilierii cu fiscalitatea. Principala cauză a fost faptul că principiile contabile privind evaluarea și calculul economic nu sunt convergente cu cele fiscale (Bunget & Dumitrescu, 2008). În ceea ce privește cercetarea fiscală în SUA, acestea sunt orientate spre: impactul fiscalității asupra investitorilor, piețe financiare, raportare financiară, studii de caz elaborate de către profesioniștii contabili în aceste două domenii, educație fiscală, istoria fiscalității (Shevlin, 2007; Maydew, 2001; Shackelford & Shevlin, 2001). În

Europa fiscalitatea a fost recent studiată de Eberhartinger & Klostermann (2007), iar autorii încearcă să creeze scenarii și să testeze dacă informațiile furnizate pe baza IFRS pot reprezenta baze de impozitare din punct de vedere fiscal. Aceștia ajung la concluzia că datele contabile bazate pe IFRS pot reprezenta și baze de impunere.

În acord cu sistemul de raportare internațional GAAP **baza de impozitare** este un aspect care intră sub incidența autorităților fiscale (Roe, 2014). Baza de impozitare contabilă și fiscală, în majoritatea cazurilor, diferă una de cealaltă din cauza complexității și dinamicii legilor fiscale și normelor contabile (Erin Craike et.al., 2014). Venitul înainte de impozitare se află prezentat în Contul de profit și pierdere în timp ce veniturile fiscale se reconstituie luând în calcul cheltuielile fiscale și nivelul impozitului (Lev & Nissim, 2004; Hanlon, 2005; Donohoe, 2015; Abdul Wahab & Holland, 2015). De asemenea, normele fiscale pot impune ca un activ să fie depreciat într-o manieră diferită decât cea solicitată de standardele contabile. Este important ca baza de impozitare să reflecte modul în care managementul așteaptă să utilizeze activele și să acopere datoriile și ca aceasta să fie relevantă pentru situațiile financiare ale unei firmei (Frank, 2009).

Obiectivul raportărilor GAAP are drept scop reflectarea activității entității iar scopul impozitului pe venit, care este impus de guvern, este ca entitatea să genereze venituri pentru a fi impozitate (Manzon et.al., 2002). **Impozitul amânat** este rezultatul unei diferențe temporare între cheltu-

iala cu impozitul pe venit și impozitul pe venit deja plătit (Tulvinschi, 2012). Diferența temporară este dată de diferența între valoarea contabilă a elementelor și valoarea fiscală a acelorași elemente. Spre exemplu, la recunoșterea unui activ valoarea contabilă a acestuia va fi recuperată sub forma beneficiilor economice viitoare. În cazul în care valoarea contabilă a activului depășește baza fiscală, valoarea beneficiilor fiscale impozabile vor depăși, de asemenea, valoarea care va fi permisă deducerilor în scopuri fiscale, astfel această diferență reprezintă o datorie privind impozitul amânat. Alte situații care generează diferențe impozabile sunt: **venitul din dobânzi** care este inclus la profitul contabil proporțional cu trecerea timpului dar poate fi inclus și la profitul impozabil atunci când este încasat în numerar, **amortizarea utilizată** în sensul că amortizarea contabilă poate să difere de amortizarea fiscală (diferența temporară este dată de diferența dintre valoarea contabilă a activului și baza sa fiscală, astfel datoria privind impozitul amânat apare atunci când amortizarea fiscală este accelerată (Bălășescu, 2015).

Activele fiscale sunt contabilizate dacă recuperarea lor este probabilă. În schimb, conform GAAP toate activele fiscale sunt contabilizate și, totodată, se constituie provizioane dacă probabilitatea de recuperare este sub limita de 50%, de asemenea se întâlnesc foarte multe diferențe în aplicarea practică (Grosu, 2010).

Conform ASC 740 "Income taxes" și IAS 12 "Income taxes" entitățile sunt obligate să contabilizeze atât efectele fiscale

curente, cât și consecințele evenimentelor care au fost recunoscute. Impozitele amânate pentru diferențele temporare rezultate din *fondul comercial nedeductibil* nu sunt înregistrate atât în baza US GAAP, cât și în IFRS, precum și efectele fiscale ale elementelor care sunt constituite direct din capitaluri proprii în timpul anului curent sunt alocate direct la capitaluri proprii (Hanlon et.al., 2010).

Statul a intervenit asupra amortizării contabile care reprezintă alocarea sistematică a valorii amortizate a unui activ pe întreaga durată de utilitate economică și aceasta se stabilește prin aplicarea cotelor de amortizare asupra valorii de intrare a imobilizărilor (Ross, 2017). Ca urmare a intervenției statului este necesară și calcularea **amortizării fiscale** care are drept scop recuperarea cheltuielilor din punct de vedere fiscal prin intermediul deducerii amortizării care va diminua venitul net impozabil și, prin urmare, va scădea impozitul (Nicolae et. al., 2015) Includerea beneficiilor fiscale în valoarea justă a activelor este reglementată de *ASC 740 Income taxes* care impune ca activele achiziționate și datoriile asumate să fie declarate la valoarea justă brută ("gross" fair value) chiar dacă tranzacțiile sunt considerate operațiuni neimpozabile și nu achiziții de active purtătoare de impozite.

Conform IAS 36 **deprecierea** se determină prin compararea valorii nete contabile cu valoarea recuperabilă (la nivel individual sau la nivel de unitate generatoare de numerar.) Din punct de vedere fiscal cheltuiala cu deprecierea nu este deductibilă fiscal iar venitul din reluarea depreci-

rii este venit neimpozabil. În acord cu ASC 360-10 deprecierea este determinată prin compararea valorii contabile cu valoarea justă, astfel deprecierea este considerată valoarea cu care valoarea contabilă a unui activ depășește valoarea sa justă.

În ceea ce privește **metodele de determinare a costului stocurilor** organele fiscale impun anumite condiționări. Astfel, dacă prin aplicarea US GAAP entitățile pot opta atât pentru metoda FIFO, cât și pentru metoda LIFO, conform IFRS entitățile nu pot opta pentru metoda de determinare a costurilor stocurilor FIFO, deoarece această metodă utilizată în perioadele de creștere a prețurilor reduce efectul profitului ca urmare a corelării costurilor din perioadele anterioare cu prețurile actuale de vânzare (Logan, 2011). Cheltuiala cu ajustarea pentru deprecierea stocurilor este nedeductibil fiscal.

În legătură cu **provizioanele**, între sistemul de raportare GAAP și IFRS pot apărea diferențe cu privire la recunoașterea și măsurarea provizioanelor. În acord cu GAAP, provizioanele de dezafectare și provizioanele de restructurare pot fi recunoscute doar pe baza unei obligații fiscale (Mackenzie, et., al., 2013). O altă distincție importantă stabilită conform IFRS pentru provizioane este noțiunea de obligații constructive, care rezultă din comportamentul firmei din trecut, din principiile și procedurile ei, creându-se astfel așteptarea din partea publicului că respectiva obligație va fi achitată (Mackenzie et. al., 2013).

Conform IFRS în cazul **leasingului** financiar utilizatorul este tratat din punct de vedere fiscal ca

proprietar, în timp ce în cazul leasingului operațional, contractul de leasing se face de către utilizator (Sintescu, 2013). Amortizarea bunului care face obiectul unui contract de leasing se face de către utilizator, în cazul leasingului financiar, și de către locator în cazul leasingului operațional. Ca aspecte fiscale cheltuielile sunt deductibile, în cazul leasingului financiar utilizatorul deduce dobânda iar în cazul leasingului operațional locatarul deduce chiria (Edlavitch, 2005). O diferență între leasingul în conformitate cu IFRS și cel în conformitate cu GAAP este clasificarea contractului de leasing. Conform GAAP, locatarul decide dacă contractul de leasing este unul financiar sau operațional ceea ce atrage după sine faptul că veniturile vor fi diferite în funcție de clasificare (Lee, 2003).

Astfel, conform studiilor realizate se poate conchide că există diferențe între elementele de active, datorii și capitaluri proprii, venituri și cheltuieli analizate din prisma recunoașterii în contabilitate și reflectării în sistemul contabil.

Concluzii

Fiscalitatea intervine în cadrul piețelor financiare și asupra sistemelor de raportare cu scopul stabilirii și menținerii unei activități economice organizate.

Din cauza divergenței obiectivelor urmărite de fiscalitate și contabilitate, orice conectare între cele două sisteme este inacceptabilă. În timp ce sistemul fiscal al unei țări urmărește colectarea într-un mod echitabil a impozitelor, respectiv extinderea surselor

de finanțare a cheltuielilor publice, sistemul contabil își propune să furnizeze informațiile elaborate terțelor persoane pentru fundamentarea deciziilor.

Nivelul de implicare a instituțiilor guvernamentale prin elaborarea unui ansamblu juridic de reglementare a impunerii contribuabililor și de fundamentare a mecanismului de stabilire a impozitelor și a taxelor de perceput conduce la evidențierea următoarelor tipuri de legături între fiscalitate și contabilitate: deconectare, identitate-suprapunere, prioritatea contabilității, impunerea regulilor și pentru nevoi fiscale de către contabilitate, supusă, la rândul ei, presiunilor și opțiunilor fiscale, prioritatea fiscalității și dominarea fiscalității. În plus, un sistem fiscal bine definit nu-și propune drept obiectiv doar atragerea surselor de finanțare, ci reprezintă un puternic instrument din punct de vedere al politicii sociale și economice guvernamentale.



Astfel, în cazul țărilor care raportează sub incidența Standardelor Internaționale de Raportare Financiară impactul fiscalității are o influență semnificativă, însă trebuie luat în considerare faptul că sistemul fiscal prezintă particularități de la o țară la alta.

În ceea ce privește sistemele contabile din zona de influență anglo-saxonă, raportarea informațiilor contabile este influențată într-o mai mică măsură de legislația fiscală. Fiscalitatea în cadrul acestui sistem de raporta-

re acordă libertate raționamentului contabil, iar recunoașterea elementelor de active, datorii, capitaluri proprii, venituri și cheltuieli în contabilitate nu condiționează tratamentul fiscal. Comparativ, sistemele contabile din zona de influență continentală a practicilor germano-franceze sunt puternic influențate de fiscalitate, care nu permite luarea în calcul a prea multor cheltuieli deductibile pentru determinarea bazei impozabile.

Referitor la elementele cuprinse în cadrul sistemelor de raportare internațională există mai multe elemente care sunt conectate de fiscalitate în comparație cu elementele deconectate. Aceste diferențe dintre contabilitate și fiscalitate sunt cauzate, în primul rând, de faptul că fiscalitatea impune tratamente diferite în ceea ce privește recunoașterea elementelor, modul de calcul, deductibilitatea cheltuielilor, alegerea metodelor de determinare a stocurilor. ♦

Referințe bibliografice

1. Abdul Wahab, N. S. & Holland, K. (2015) *The persistence of book-tax differences*, The Accounting Review, vol. 47, no. 4.
2. Ashton, D. and Acker, D. (2003), *Establishing bounds on the tax advantage to debt*, The British Accounting Review, vol. 35, pp. 385-399.
3. Basu, S. (1997), *The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings*, Journal of Accounting and Economics, vol. 24, no. 1, pp. 3-37.
4. Benson, G., Bromwich, M., Wagenhofer, A. (2006), *Principles-versus rules-based accounting standards: The FASB's standard setting strategy*, ABACUS, vol. 42, no. 2, pp. 165-188.
5. Bunget, O., C., Dumitrescu, A., C., (2008), *Accounting treatment of deferred income taxes according to the requirements of the Romanian accounting regulations*, The Annals of University of Oradea – Economic Science, XVII.
6. Christiansen, M. (1996), *The relationship between accounting and taxation in Denmark*, European Accounting Review, vol. 5, Supplement, pp. 815-83.
7. Cuzdriorean, D., D., (2012), *The relationship between accounting and taxation insight the european union: the influence of the international accounting regulation*, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, 14(1).
8. Cuzdriorean, D., D. (2010), *The relation between accounting and taxation: a brief international literature review*, Analele Universității din Oradea – științe economice vol. XIX, no. 1, pp. 496-502.
9. Desai, M. (2003), *The divergence between book income and tax income*, Tax Policy and the Economy, vol. 17, pp. 169-206.
10. Eberhartinger, E., Klostermann, M. (2007), *What if IAS/IFRS were a Tax Base? New Empirical Evidence from an Austrian Perspective*, WU Vienna University of Economics and Business.

11. Edlavitch, T., S., Schachat, R., D., (2005), *Income Tax Issues for Lessors and Lessees*, William & Mary Annual Tax Conference.
12. Elliott, B., Elliott, J. (2011), *Financial Accounting and Reporting*, Fourteenth Edition, Ed. Pearson, Essex.
13. Freedman, J. (2004), *Aligning taxable profits and accounting profits: Accounting standards, legislators and judges*, eJournal of Tax Research, vol. 2.
14. Frank, M., M., Lunch, L., J., (2009), *Tax Reporting Aggressiveness and Its Relation to Aggressive Financial Reporting*, The Accounting Review: March 2009, vol. 84, no. 2.
15. Gee, M, Haller, A., Nobes, C. (2010), *The influence of tax on IFRS consolidated statements: the convergence of Germany and the UK*, Accounting in Europe, vol. 7, no. 1, pp. 97-122.
16. Grosu, V. (2010), *Perspective și limite în procesul de armonizare financiar-contabilă*, Editura Tipo Moldova, Iași.
17. Hoogendoorn, M. (1996), *Accounting and Taxation in Europe – a comparative overview*, European Accounting Review, vol. 5, Supplement, pp. 783-794.
18. Haller, A. (1992), *The relationship of financial and tax accounting in Germany: a major reason for accounting disharmony in Europe*, International Journal of Accounting, vol. 27, pp. 10-23.
19. Hanlon, M., Heitzman, S., (2014) *A review of tax research*, Journal of Accounting and Economics, vol. 50, issues 2-3.
20. Istrate, C. (2016), *Impact of the IFRS on the disclosure of income tax figures by Romanian listed companies*, Accounting and Management Information Systems, vol. 15, no. 3, pp. 474-497.
21. Istrate, C., *Evolution in the accounting-taxation (dis) connection in Romania, after 1990*, Review of Economic of Business Studies, vol 4.
22. Ivana, M., Ivana, S., *Influence of accounting regulation harmonization of the financial reporting of selected EU countries*, Trg J. F. Kennedyya 6, Zagreb-Croatia.
23. James, S. (2002), *The economics of taxation: Principles, policy and practice*, 7th Edition, Financial Times/Prentice Hall, Harlow.
24. Kastrati, A., (2016) *Financial reporting based on IFRS and tax based reporting*, European Academic Research, vol III.
25. Kastrati, A. (2016), *Financial reporting based on IFRS and tax based reporting*, European Academic Research, vol.3, 2016, pp. 623-634.
26. Lăcrița, N., G., Agrișu, P. (2015), *Neajunsurile legislației fiscale*, Editura C.H Beck.
27. Lamb, M., Nobes, C., Roberts, A. (1998), *International variations in the connections between tax and financial reporting*, Accounting and Business Research, vol. 28, no. 3, 1998, pp. 173-188.
28. Lee, S., K., S., (2003), *Capital and operating leases*, Create Space Independent Publishing Platform.
29. Lev, B. & Nissim, D. (2004) *Taxable income, future earnings, and equity values*, The Accounting Review, vol. 79. no. 4.
30. Logan, D.,S., (2011) *Three Differences Between Tax and Book Accounting that Legislators Need to Know*, Fiscal fact, no. 227.
31. Manckenzie, B., Coetsee, D., Selbst, E., Chamboko, R., Calyvas, B., Hanekom, B., (2013) *Interpretation and Application of IFRS*, Editura John Wiley& Sons, Inc.
32. Manzon, G., Plesko, G., A., (2002), *The relation between financial and tax reporting measures of income*, Tax Law Review, vol. 55, no. 2.
33. Owens, J. (1993), *Globalisation: The Implications for Tax Policy*, Fiscal Studies, vol. 14, no. 3, pp. 21-44.
34. Pop I., Fekete S., Cuzdriorean D.D. (2013), *Relationship between accounting and taxation in Romania: a behavioural analysis*, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, vol. 15, issue 1.
35. Porcano, T., Tran, A., *Relationship of tax and financial accounting rules in anglo-saxon countries*, The International Journal of Accounting, pp. 433-450.
36. Ramanna, K., Sletten, E., *Why do countries adopt International Financial Reporting Standards?*, Harvard Business Review, pp. 3-48.
37. Ristea, M., Olimid, O, Calu, D.,A. (2008), *Sisteme contabile comparate*, Editura CECCAR, București.
38. Roe, J., (2014), *Transition from US GAAP to IFRS: Analysis of Impact on Income Tax Administration in USA*, European Financial and Accounting Journal, vol. 9, no. 4.
39. Ross, R., (2017), *What is the difference between amortization and depreciation?*
40. Schon, W. (2004), *International Accounting Standards – a starting point for a common european tax base?*, European Taxation, vol. 44, no. 10, pp. 426-440.
41. Socoliuc, M. (2015), *Elucidarea limitelor întâmpinate în procesul de convergență a referențialelor internațional de raportare financiară*, Conferința Științifică Internațională, vol. 3, pp. 15-19.
42. Tulvinschi, M., (2014), *The amortization of fixed assets in terms of deferred taxes* Theoretical and Applied Economics vol. XIX, no. 7.
43. Watts, R. (2002), *Conservatism in accounting*, Simon School of Business Working Paper, No. 02-21, pp. 1-39.

Arhitectura și declararea claselor pentru aplicații orientate pe obiect utilizate în organizații economice

Conf.univ.dr. Dănuț-Octavian SIMION & Prof.univ.dr. Emilia VASILE,
Universitatea Athenaeum București

În prezenta lucrare autorii prezintă arhitectura și declararea claselor pentru aplicațiile orientate pe obiecte utilizate în organizațiile economice. Sistemele de gestionare a informațiilor reprezintă toate informațiile utilizate în cadrul companiei, mijloacele și procedurile pentru identificarea, colectarea, stocarea și procesarea informațiilor. În procesul de definire a sistemelor informaționale de gestionare, se pornește de la scopul acestuia, și anume furnizarea informațiilor solicitate de utilizator în forma dorită și la momentul potrivit pentru fundamentarea deciziilor. Sistemele informaționale de gestionare implică definirea: domeniilor de gestionare, date, modele, reguli de management. Sistemele informaționale actuale de gestionare sunt sisteme integrate. Acestea se caracterizează prin aplicarea principiului introducerii unice de date și a prelucrării lor multiple, în conformitate cu nevoile de informații specifice fiecărui utilizator. Informațiile privind sistemele de contabilitate integrată se caracterizează printr-o intrare unică de date, preluată din documentele primare care actualizează o bază de date contabilă unică, care va fi ulterior exploatată pentru a asigura atât răspunderea financiară a contabilității, cât și a sarcinilor specifice contabilității de gestionare și, astfel, cerințele de procesare ale tuturor utilizatorilor. Clasele și obiectele Java oferă o arhitectură flexibilă în design și concept pentru fiecare componentă a unui sistem informațional care modelează activități economice complexe.

Introducere

Unul dintre modurile fundamentale de reprezentare a complexității este abstractizarea. O abstractizare denumește proprietățile și comportamentele esențiale ale unui obiect care îl diferențiază de alte obiecte. Esența OOP este modelarea abstractizărilor, folosind clase și obiecte. Partea dificilă a acestei abordări este găsirea abstractelor potrivite.

O clasă desemnează o categorie de obiecte și acționează ca un model pentru crearea unor astfel de obiecte. O clasă modelează o abstractizare prin definirea proprietăților și comportamentelor pentru obiectele care reprezintă abstractizarea. Un obiect prezintă proprietățile și comportamentele definite de clasa sa. Proprietățile unui obiect al unei clase sunt, de asemenea, numite atribute și sunt definite de câmpuri în Java. Un câmp dintr-o definiție a clasei este o variabilă care poate stoca o valoare care reprezintă o anumită proprietate. Comportamentele unui obiect

al unei clase sunt, de asemenea, cunoscute sub numele de operații și sunt definite folosind metode în Java. Domeniile și metodele dintr-o definiție a clasei sunt numite în mod colectiv membri.

O distincție importantă se face între contract și implementarea pe care o clasă o oferă pentru obiectele sale. Contractul definește ce servicii, iar implementarea definește modul în care aceste servicii sunt furnizate de către clasă. Clienții (adică alte obiecte) trebuie doar să cunoască contractul unui obiect, și nu implementarea acestuia, pentru a beneficia de serviciile obiectului (Prabhu, 2019; Umair, 2019).

De exemplu, vom implementa diferite versiuni ale unei clase care modelează abstractizarea unei stive care poate împinge și

arunca caractere. Stiva va folosi o serie de caractere pentru a stoca caracterele și un câmp pentru a indica elementul de sus din stivă (Monus, 2019; Pankaj, 2019).

Implementarea componentelor pentru clase

O definiție a clasei constă dintr-o serie de declarații ale membrilor. Pentru clasa CharStack, aceasta are două câmpuri:

- ➔ stackMatrix, care este un tablou pentru a reține elemente de stivă (în acest caz caractere);
- ➔ topStack, care desemnează elementul superior al stivei (adică indexul ultimului caracter stocat în tablou).

Clasa de caractere Stiva are cinci metode care implementează operațiunile esențiale pe o stivă:

- ➔ push () împinge un personaj pe stivă;
- ➔ remove () elimină și returnează elementul superior al stivei;
- ➔ return_elem_sup () returnează elementul superior al stivei de inspecție;
- ➔ isEmpty () determină dacă stiva este goală;
- ➔ isFull () determină dacă stiva este plină.

Definiția clasei are, de asemenea, o afirmație similară cu o metodă cu același nume ca și clasa. Astfel de afirmații se numesc constructori. După cum vom vedea, un constructor este executat atunci când un obiect este creat din clasă (Monus, 2019; Pankaj, 2019).

```
// Fișier sursă: CharacterStiva.java
public class CharacterStiva { // Numele clasei
    // Declarație de clasă:

    // (1) Câmpuri:
    private char [] stackMatrix; // Matricea care implementează stiva.
    private int varfStiva; // Varf stiva.

    // (2) Constructor:
    public CharacterStiva (int n) {
        stivaMatrice = char nou [n]; topOfStack = -1; }

    // (3) Metode:
    public void impinge (elementul char) {stivaMatrice [++ varfStiva] = element; }
    public char delete () {return stivaMatrix [varfStiva -]; }
    public char retur_elem_sup () {return stivaMatrice [varfStiva]; }
    public boolean isVoid () {return varfStiva <0; }
    public boolean isFull () {return varfStiva == stivaMatrice.length - 1; }
```

Procesul de creare a obiectelor într-o clasă se numește instantanare. Un obiect este o instanță a unei clase. Obiectul este construit folosind clasa ca model și este un exemplu concret de abstractizare pe care o reprezintă clasa. Un obiect trebuie creat

înainte de a putea fi folosit într-un program. În Java, obiectele sunt gestionate de referințe de obiecte (numite și valori de referință sau simple referințe). Procesul de creare a obiectelor implică de obicei următorii pași:

- ➔ Declarația unei variabile pentru stocarea referinței obiectului

Aceasta implică declararea unei variabile de referință a clasei corespunzătoare pentru a stoca referința la obiect (Chhajer, 2019; Loganathan, 2019).

```
// Declarația a două variabile de referință care vor fi notate  
// două obiecte distincte, respectiv două stive de caractere, respectiv.  
CaractereStiva stack1, stack2;
```

➔ Crearea unui obiect

Aceasta implică utilizarea noului operator în legătură cu un apel către un constructor pentru a crea o instanță de clasă.

```
// Crearea a două stive de caractere distincte
```

```
stiva1 = new CharacterStiva (10); // Lungimea stivei: 10 caractere  
stiva2 = new CharacterStiva (5); // Lungimea stivei: 5 caractere
```

Noul operator returnează o referință la o nouă instanță a clasei `CharacterStiva`. Această referință poate fi atribuită unei variabile de referință a clasei corespunzătoare.

Fiecare obiect are o identitate unică și are propria copie a câmpurilor declarate în definiția clasei. Cele două stive notate de

`stack1` și `stack2` vor avea propriile câmpuri `stackMatrice` și `tipfStiva`.

Scopul constructorului de apeluri din partea dreaptă a noului operator este inițializarea obiectului nou creat. În acest caz particular, pentru fiecare nouă instanță a `CharacterStiva` creată folosind noul operator, construc-

torul creează o serie de caractere. Lungimea acestei matrice este dată de valoarea argumentului constructorului. Constructorul inițiază, de asemenea, câmpul `varfStiva` (Monus 2019; Umair 2019).

Totodată, declarația și instanțierea pot fi combinate:

```
CaractereStiva stiva1 = CaractereStiva nou (10),  
                stiva2 = CaractereStiva nou (5);
```

➔ Obiecte de referință

O referință oferă un handle pentru un obiect care este creat și stocat în memorie. În Java, obiectele pot fi manipulate doar prin referință care pot fi stocate în variabile. Un obiect poate avea mai multe referințe, adesea numite alias-uri. Obiectul poate fi manipulat de oricare dintre aliasele sale.

```
// Creați două stive de caractere distincte.  
CharacterStiva stackA = new CharacterStiva (12); // Lungimea stivei: 12 caractere  
CharacterStiva stivaB = CharStack nou (6); // Lungimea stivei: 6 caractere
```

```
stackB = stackA; // (1) pseudonime
```

Membrii instanțelor

Fiecare obiect creat va avea propriile copii ale câmpurilor definite în clasa sa. Câmpurile unui obiect se numesc variabile de instanță. Valorile variabilelor de instanță ale unui obiect includ starea acestuia. Două obiecte distincte pot avea aceeași stare, dacă variabilele de instanță au aceleași valori. Metodele unui obiect definesc comportamentul acestuia. Aceste metode se

numesc metode judecătorești. Este important să rețineți că aceste metode aparțin fiecărui obiect al clasei. Aceasta nu trebuie confundată cu implementarea metodelor, care este împărtășită de toate instanțele clasei. Variabilele de instanță și metodele de instanță, care aparțin obiectelor, sunt numite colectiv membri de instanță, pentru a le distinge de membrii statici, care aparțin doar clasei.

Invocarea metodelor

Obiectele comunică trecând mesajul. Aceasta înseamnă că un obiect poate fi făcut pentru a expune un anumit comportament invocând operația corespunzătoare asupra obiectului. În Java, acest lucru se realizează apelând la o metodă pe obiect folosind punctul binar infinit ‘.’ operator. O metodă de apel evidențiază mesajul complet: obiectul destinat al mesajului,

metoda care trebuie invocată și argumentele pentru metodă, dacă există. Metoda invocată pe

receptor poate trimite, de asemenea, informații expeditorului, printr-o valoare returnată.

Metoda numită trebuie să fie una definită pentru obiect.

```
CaractereStiva stiva = CaractereStiva nou (5); // Crearea unei stive
stiva.impinge ( 'J' ); // (1) Caracterul „J” intrins
char c = stiva.elimina (); // (2) Un caracter este eliminat și returnat: „J”
stiva.printeazaElementeStiva (); // (3) Compilare cu eroare: Nu există o astfel de metodă în CaractereStiva
```

Codul sursă de mai sus invocă metode pe obiectul notat de stivă pentru variabilele de referință. Metoda de apelare (1) împinge un caracter pe stivă, iar metoda de apelare la (2) afișează un caracter din stivă. Ambele metode push () și delete () sunt definite în clasa CharacterStiva.

Metoda push () nu returnează nicio valoare, dar metoda remove () returnează caracterul afișat. Încercarea de a invoca o metodă de imprimare ElementsStiva () pe stivă rezultă o eroare de compilare, deoarece nu există o astfel de metodă definită în clasa CharacterStiva (Monus, 2019; Loganathan, 2019).

Punctul “.” notarea poate fi folosită și cu referire la câmpurile de acces ale unui obiect. Utilizarea notei punctuale este reglementată de accesibilitatea membrului.

Câmpurile din clasa CharacterStiva au acces privat, ceea ce indică faptul că nu sunt accesibile în afara clasei:

```
stiva.varfStiva ++; //
Compile time error:
varfStiva is a private
field.
```

Caracteristicile avansate ale clasei și obiectelor din Java

Membri statici

În unele cazuri, anumiți membri ar trebui să aparțină doar clasei și să nu facă parte dintr-un obiect creat în clasă. Un exemplu de astfel de situație este atunci când o clasă vrea să urmărească câte obiecte din clasă au fost create. Definirea unui contor ca o

variabilă de instanță în definiția clasei pentru urmărirea numărului de obiecte create nu rezolvă problema. Fiecare obiect creat va avea propriul omolog. Ce contor trebuie apoi actualizat? Soluția constă în declararea câmpului contorului ca fiind static. Un astfel de câmp se numește variabilă statică. Aparține clasei și nu unui obiect al clasei. O variabilă statică este inițializată atunci când clasa este încărcată în timpul execuției. În mod similar, o clasă poate avea metode statice care aparțin doar clasei și nu obiectelor din clasă. Variabilele statice și metodele statice sunt cunoscute colectiv ca membri statici și se disting de membrii instanței într-o definiție a clasei prin cuvântul cheie static în declarația lor (Chhajer, 2019; Umair, 2019).

Membri statici în definiția clasei

```
// Fișier sursă CaractereStiva.java
public class CharacterStiva {
    // Variabilă instant
    private char [] stackMatrice; // Matricea care implementează stiva.
    private int varfStiva; // Țineți stiva.

    // Variabila statică
    contor static int privat; // (1)

    // Constructorul crește acum contorul pentru fiecare obiect creat.
    public charactersStiva (capacitate int) { // (2)
        Matrice = noua capacitate [capacitate];
        varfStiva = -1;
        contor ++;
    }
}
```

```
// Metoda instantaneu
public void impinge (elementul char) {stivaMatrice [++ varfStiva] = element; }
public char delete () {return stivaMatrice [varfStiva -]; }
public char retur_elem_sup () {return stivaMatrice [varfStiva]; }
public boolean isVida () {return varfStiva <0; }
public boolean isPlina () {return varfStiva == stivaMatrice.length - 1; }

// Metoda statică (3)
public static int getInstanceCount () {return contor; }
}
```

Clienții pot accesa membrii statici din clasă folosind numele clasei. Următorul cod invocă metoda `getInstanceCount ()` din clasa `CaractereStiva`:

```
int count = CharacterStiva.getInstanceCount (); // Numele clasei pentru invocarea metodei statice
```

De asemenea, membrii statici pot fi accesați prin referințe de obiect:

```
CharacterStiva stival = new CharacterStiva (10);
int count1 = hold1.getInstanceCount (); // Referința invocă metoda static
```

Membrii statici ai unei clase pot fi accesați atât prin numele clasei, cât și referințe ale obiectelor, dar membrii instanței pot fi accesați doar prin referințe de obiect.

Moștenirea

Există două mecanisme fundamentale pentru construirea de

clase noi din cele existente: moștenire și agregare. Este logic să moștenim de la o clasă de vehicul existentă pentru a defini o clasă auto, deoarece o mașină este un vehicul. Clasa vehiculului are mai multe piese; prin urmare, este logic să definim un obiect compus din clasa vehiculului care are obiecte constitutive de clase precum `Motor`, `Axis` și `Cutia`

de viteze care alcătuiesc un vehicul.

În Java, derivarea unei clase noi dintr-o clasă existentă necesită utilizarea clauzei `extends` în definiția subclasei. O subclasă poate extinde doar o superclasă. Subclasa moștenește membrii superclasei. Următorul fragment de cod implementează clasa `CaracterePrintabileStiva`:

```
class CaracterelePrintablesStiva extinde CaractereStiva { // (1)
    // Metoda instantanee
    public void printStivaElemente () { // (2)
        // ... implementarea metodei ...
    }

    // Constructorul numește constructorul superclasei explicite.
    public CharactersPrintablesStiva (int capacitate) {super (capacitate); } // (3)
}
```

Character class `PrintablesStiva` extinde Class `Classiva Stiva` la (1). Implementarea metodei `printStivaElements ()` din clasa `CaracterePrintablesStiva` necesită acces la stiva `Matrix` din câmpul superclase `CaractereStiva`. Cu toate acestea, acest câmp este privat și, prin urmare, nu este accesibil în subclasă. Subclasa poate accesa aceste câmpuri dacă accesibilitatea câmpurilor este modificată pentru a fi protejată în clasa `CharacterStiva`.

Definirea subclasei

```
// Fișier sursă: CharacterStiva.java
```

```

public class CharacterStiva {
    // Variabilă instant
    protejat char [] stackMatrice; // Matricea care implementează stiva.
    protected int varfStiva; // Vârful stivei.

    // Restul definiției este ca în exemplul de mai sus
}

// Fișier sursă: CaracterePrintabileStiva.java
public class PersonajePrintablesStiva extinde PersonajeStiva { // (1)
    // Metoda instantanee
    public void printStivaElemente () { // (2)
        for (int i = 0; i <= varfStiva; i ++)
            System.out.print (stivaMatrice [i]); // imprimați fiecare caracter
    }
    // Constructorul numește constructorul superclasei explicite.
    PersonajePrintablesStiva (capacitate int) {super (capacitate); } // (3)
}

```

Obiectele din clasa `CharacterPrintablesStiva` vor răspunde la fel de bine ca și obiectele din clasa `KarakterStiva`, dar vor avea, de asemenea, funcționalitatea suplimentară definită în subclasa:

```

CaracterePrintablesStiva PersonajePrintablesStiva = new
PersonajePrintablesStiva (3);
aCaracterePrintabileStiva.impinge ('H');
aCaracterePrintabileStiva.impinge ('s');
aCaracterePrintabileStiva.impinge ('!');
aCaracterePrintabileStiva.printStivaElemente (); // Printează „Bună!” pe termi-
nal

```

Agregare

Când construți clase noi din clase existente folosind agregarea, un obiect compus este construit din alte obiecte componente care sunt părțile sale.

Java acceptă agregarea de obiecte prin referință, deoarece obiectele nu pot conține explicit alte obiecte. Câmpurile pot conține doar valori ale tipurilor de date primitive sau referiri la alte obiecte. Fiecare obiect din clasa `CharacterStiva` are un câmp pentru a stoca referința la un obiect matriciu care conține caracterele. Fiecare obiect de stivă are, de asemenea, un câmp de `int` primitiv de date pentru a stoca valoarea indexului care indică partea superioară a stivei. Aceasta se reflectă în definiția clasei

`CharacterStiva`, care conține o variabilă de instanță pentru fiecare dintre aceste părți. Spre deosebire de obiectele constitutive ale căror referințe sunt stocate în câmpuri, valorile tipurilor de date primitive sunt stocate în câmpurile obiectului compus.

Caracteristici Java:

- ➔ Codul în Java trebuie încapsulat în clase;
- ➔ Există două tipuri de valori în Java: referințe la obiect și valori atomice de tipuri primitive;
- ➔ Referințele desemnează obiecte care sunt create din clase;
- ➔ Obiectele pot fi manipulate doar prin referință;

- ➔ Obiectele Java nu pot conține alte obiecte; ele pot avea doar referiri la alte obiecte;
- ➔ Ștergerea obiectelor este gestionată de sistemul de rulare.

Moștenire simplă a implementării

Unul dintre mecanismele fundamentale pentru reutilizarea codului în POO este moștenirea. Permite ca noi clase să fie derivate dintr-o clasă existentă. Noua clasă (subclase, subtip, clasă derivată, clasă copil) poate moșteni membri ai clasei vechi (de exemplu, superclasa, supertip, clasă de bază, clasa părinte). Subclasa poate adăuga comportamente și proprietăți noi și, în

anumite circumstanțe, își poate modifica comportamentul moștenit.

În Java, moștenirea implementării se realizează prin extinderea clasei, adică prin adăugarea de câmpuri și metode noi și prin modificarea membrilor moșteniți. Moștenirea membrilor este strâns legată de accesul declarat al acestora. Dacă un membru al superclasei este accesibil prin simpla denumire a subclasei sale, fără a utiliza sintaxa suplimentară ca `super`, atunci acel membru este considerat moștenit. Aceasta înseamnă că membrii privați, suprascritti și ascunși ai superclasei nu sunt

moșteniți. Moștenirea nu trebuie confundată cu existența unor astfel de membri în statutul unui obiect din subclase (Chhajer, 2019; Pankaj, 2019).

Superclasa este specificată folosind clauza de extensie din antetul declarației subclasei. Subclasa specifică doar membrii suplimentari noi și modificați din corpul clasei sale. Restul declarației sale este format din membrii săi moșteniți. Dacă în antetul unei declarații de clasă nu este specificată nicio clauză de extensie, atunci clasa implicită este clasa `java.lang.Object`. Această moștenire implicită este asumată în declarația clasei `Lumina`. De

asemenea, în subclasa `Neoane`, clauza de extensie este utilizată în mod explicit și specifică numai membrii suplimentari la ceea ce moștenește deja de la superclasa `Lumini`, care, la rândul său, moștenește din clasa `Obiect`. Membrii superclasei `Lumini` care sunt accesibili prin simpla lor denumire în subclasa `Neon` sunt moșteniți de la subclasă.

Membrii privați ai superclasei nu sunt moșteniți de la subclasă și pot fi accesați doar indirect. Indicatorul privat al câmpului `Superclase Light` nu este moștenit, ci există în obiectul subclasei și este accesibil indirect.

Extensia clasei: moștenire și accesibilitate

```
Clasa Lumini { // (1)
    // Câmpuri instantanee
        int nrWatts; // Număr de wați
    indicator boolean privat; // pornit sau oprit
    locație protejată String; // plasament

    // Câmpuri statice
    contor static int privat; // Nu. de obiecte de lumină create

    // Constructor
    Lumini() {
        nrWatts = 50;
        indicator = true;
        locație = "X";
        contor ++;
    }

    // Metoda instantanee
    public void pornire () {indicator = true; }
    public void stop () {indicator = fals; }
    public boolean isPornit () {indicator retur; }
    private void printLocation () {
        System.out.println ("Locație:" + locație);
    }

    // Metode statice
    public static void writeCount () {
        System.out.println ("Număr de lumini:" + contor);
    }
    // ...
}
```

```

class Neoane extends Lumini { // (2) Subclasa folosește clauza de extensie.
    // Câmpuri instantanee
    private int lengthNeon = 54;
    private int nrColor = 10;

    // Metoda instalează
    public int getLungimeNeon () {return lungimeNeon; }

    public void printInfo () {
        System.out.println ("Neon Lungime:" + getLungimeNeon ());
        System.out.println ("Număr culoare:" + Număr culoare);
        System.out.println ("Nu. Watts:" + nrWatts); // Mostenit.
        // System.out.println ("Indicator:" + indicator); // Neconsolidat.
        System.out.println ("Indicator:" + isPornit ()); // Mostenit.
        System.out.println ("Locație:" + locație); // Mostenit.
        // printLocation (); // Neconsolidat.
        // System.out.println ("Contor:" + contor); // Neconsolidat.
        writeCount (); // Mostenit.
    }
    // ...
}

public class Utility { // (3)
    public static void main (String [] args) {
        nou Neoane (). printInfo ();
    }
}

```

Output program:

```

Lungimea tubului: 54
Numărul de culoare: 10
Watts: 50
Indicator: adevărat
Locație: X
Numărul de lumini: 1

```

O clasă din Java poate extinde doar o altă clasă; adică poate avea o singură superclasă imediată. Acest tip de moștenire este uneori numit moștenire de implementare unică sau liniară. Numele este corect, deoarece subclasa moștenește implementările membrilor superclasei. Relația moștenire poate fi descrisă ca o ierarhie a moștenirii (numită și ierarhia de clasă). Clasele superioare din ierarhie sunt mai generalizate, deoarece abstractizează comportamentul clasei. Clasele mai mici din ierarhie sunt mai specializate, deoare-

ce personalizează comportamentul moștenit prin proprietăți și comportamente suplimentare.

Moștenirea care definește relația este (numită și relația superclase-subclase) între o superclasă și subclasa sa. Aceasta înseamnă că un obiect al unei subclase poate fi utilizat oriunde poate fi utilizat un obiect al superclasei. Acesta este adesea utilizat ca test pentru utilizarea moștenirii. Are consecințe speciale asupra modului de utilizare a obiectelor. Un obiect din clasa Neon poate fi

utilizat oriunde un obiect al superclasei Lumini poate fi utilizat. Un obiect al clasei Neon este - un obiect al superclasei Light. Relația de moștenire este tranzitivă: dacă clasa B extinde clasa A, atunci o clasă C, care extinde clasa B, va moșteni și de la clasa A prin clasa B. Un obiect al clasei Bulb este - un obiect al clasei Light. Este o relație care nu se păstrează între clase de la egal: un obiect al clasei Bulb nu este un obiect al clasei Neon și invers (Prabhu, 2019; Loganathan, 2019).

În timp ce moștenirea definește relația dintre o superclasă și subclase, agregarea definește relația pe care o are (sau întreaga relație de parte) între o instanță de clasă și componentele ei. O instanță a clasei Light are următoarele părți: un câmp pentru a stoca puterea sa (nrWatts), un câmp pentru a stoca dacă este pornit sau oprit (indicator) și un obiect String pentru a stoca locația sa - indicat de locația de referință a câmpului. În Java, un obiect compus nu poate conține alte obiecte. Poate avea doar referiri la obiectele sale constitutive. Această relație definește o ierarhie de agregare care întru-chipează relația pe care o are. Obiectele constitutive pot fi împărțite între obiecte, iar durata lor de viață poate fi independentă de viața obiectului compus.

Concluzii

Orice clasă poate alege să implementeze, integral sau parțial, zero sau mai multe interfețe. O clasă specifică, interfețele pe care le implementează ca listă de nume de interfață unice, separate prin virgule, într-o clauză de implementare în antetul clasei. Metodele de interfață trebuie să aibă accesibilitate publică atunci când sunt implementate în clasă sau subclase. O clasă nu poate restricționa accesibilitatea unei metode de interfață și nici nu poate specifica noi excepții în clauza metodei de aruncare, deoarece încercarea în acest sens ar însemna modificarea contractului de interfață, ceea ce este ilegal. Criteriile pentru metodele de suprapresiune se aplică și la implementarea metodelor de interfață. O clasă poate alege să



implementeze doar unele dintre metodele interfețelor sale, adică să ofere o implementare parțială a interfețelor sale. Clasa trebuie apoi declarată abstract. Rețineți că metodele de interfață nu pot fi declarate statice, deoarece includ contractul îndeplinit de obiectele clasei care implementează interfața. Metodele de interfață sunt întotdeauna implementate

ca metode de instanță (Prabhu, 2019; Loganathan, 2019). În aplicația economică, entitățile sunt mapate drept clase și astfel, implementarea acestora este recomandată într-o programare orientată spre obiecte, care este stratul de afaceri care include schimbul de date între modulele principale specifice diferitelor obiecte. ♦

Bibliografie

1. Chhajer, B. (2019), *Object Oriented Programming Concept with an Example "Is a" and "Has a" relations*, www.javasprint.com/java_training_tutorial_blog/object_oriented_programming_oops.
2. Loganathan, G. (2019), *Object Oriented Programming*, www.java-helps.com/2015/01/object-oriented-programming.
3. Monus, A. (2019), *OOP Concepts in Java with examples*, raygun.com/blog/oop-concepts-java/.
4. Pankaj (2019), *OOPS Concepts in Java – OOPS Concepts Example*, www.journaldev.com/12496/oops-concepts-java-example.
5. Prabhu, R. (2019), *Object Oriented Programming (OOPs) Concept in Java*, www.geeksforgeeks.org/object-oriented-programming-oops-concept-in-java/.
6. Umair, M. (2019), *A Systematic Approach to Write Better Code With OOP Concepts*, dzone.com/articles/object-oriented-programming-concepts-with-a-system.



**ACCOUNTANCY
EUROPE.**

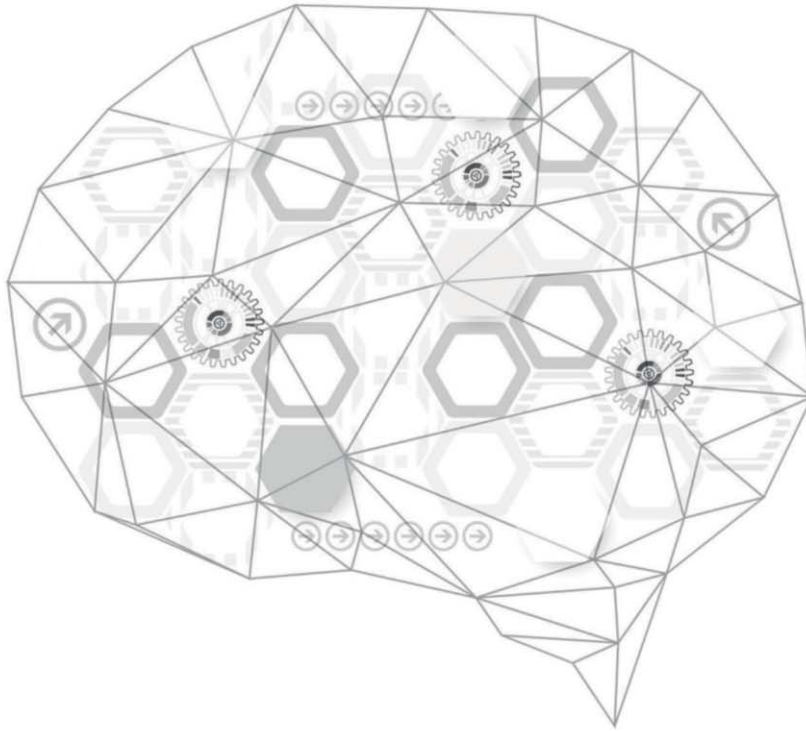
De la riscuri la reglementare: re-gândirea clasificării companiilor (I)

Martie 2020

COGITO.



Cogito: I think
Accountancy Europe's
thought-leadership series



Cogito

Acest document face parte din seria Cogito, o selecție de publicații menite să stimuleze gândirea, editată de Accountancy Europe. Seria *Cogito* (*Gândesc*) a fost înființată pentru a furniza idei noi pentru profesia contabilă în Europa. Prin această serie, ne propunem să stimulăm inovația și să contribuim la mediul de afaceri și la societate.

Obiectivul acestei publicații este de a stimula dezbaterea; punctele de vedere exprimate nu reprezintă poziția oficială a Accountancy Europe sau ale uneia din cele 51 de organizații membre.

Această lucrare se bazează pe activitatea unui grup operativ independent compus din: Anne Adrain, Cédric Gélard, Ralph Korf, Gerhard Prachner, Eilis Quinlan. Suntem recunoscători pentru implicarea, gândurile și dedicarea lor. Lucrarea este produsul unor discuții intense și este posibil să nu reflecte neapărat punctele de vedere individuale ale membrilor grupului operativ.

Idei principale

Modul în care companiile sunt clasificate în scopuri de reglementare este definit în prezent prin criterii cantitative. Legislația care li se aplică este adesea stabilită pe baza cifrei de afaceri sau a numărului de angajați.

Date fiind mega-trendurile care revoluționează modelele de afaceri și piețele, prezenta publicație își propune să lanseze o dezbatere asupra modului în care entitățile ar trebui să fie clasificate. Pentru aceasta, punem în discuție gradul de adecvare a criteriilor cantitative.

Propunem o abordare bazată pe riscuri a clasificării companiilor, care reflectă mai bine impactul acestora asupra economiei, mediului înconjurător și societății. Lucrarea pune în practică acest mod de gândire, propunând o grilă de evaluare conceptuală pentru aprecierea profilului de risc al companiei. Abordarea holistică a riscurilor și impactului companiilor ar permite factorilor de decizie politică să elaboreze politici mai adecvate lumii tot mai complexe în care trăim.

Suntem interesați de opinii asupra abordării propuse, din partea autorităților de reglementare și a altor părți interesate. Vă rugăm să ne transmiteți punctul dumneavoastră de vedere la adresa de e-mail iryna@accountancyeurope.eu, până în data de 2 iunie 2020.

Rezumat

În prezenta lucrare, menită formării unei opinii, explorăm măsura și modul în care clasificarea entităților în scopuri de reglementare ar putea fi realizată astfel încât să aibă mai mult sens și să reflecte mai bine realitățile economice actuale și viitoare. Propunem o abordare calitativă a clasificării entităților, bazată pe riscuri. Scopul acesteia este de a conduce spre reglementări mai simple, mai inteligente și mai eficiente, care răspund în mai mare măsură interesului public și diminuează efectele negative asupra societății, economiei și mediului înconjurător.

Modul în care companiile sunt clasificate în scopuri de reglementare este definit în prezent prin criterii cantitative. Sfera de aplicare a reglementărilor UE este adesea determinată de cifra de afaceri sau de numărul de angajați al companiilor. Cu toate acestea, clasificarea entităților în baza unor criterii cantitative are anumite limite. Globalizarea, digitalizarea și inovarea aduc schimbări fundamentale, revoluționând modelele de afaceri și piețele. Într-un astfel de context în continuă schimbare, criteriile cantitative clasice ar putea deveni inadecvate pentru înțelegerea impactului unei entități, respectiv pentru definirea și clasificarea entităților în scopuri de reglementare.

Propunem ca factorii de decizie politică și autoritățile de reglementare să se concentreze asupra riscurilor entității, indiferent dacă aceasta este încadrată ca IMM sau companie multinațională. Prin luarea în considerare a diferitelor riscuri, putem identifica mai bine impactul potențial al entității asupra societății și mediului înconjurător.

Grila de evaluare pentru stabilirea profilului de risc al entității

Pentru a ilustra modul în care clasificarea bazată pe riscuri ar putea fi realizată în practică, propunem o grilă de evaluare pentru identificarea riscurilor. O astfel de grilă ar putea servi la stabilirea profilului de risc al unei entități, pentru a înțelege mai bine cum, unde și de ce afectează entitățile mediul extern. Prin extrapolare, această abordare ar putea facilita o alocare mai focusată și mai bine dimensionată a cerințelor de reglementare, mai adecvată diverselor cerințe ale factorilor de decizie politică, ale investitorilor și societății în ansamblu.

Grila de evaluare conceptuală este construită pe două axe: o axă orizontală, care definește profilul entității prin intermediul unor criterii cheie (cum ar fi complexitatea modelului de afaceri, forma de proprietate, tipurile de finanțare și obiectivul) și o axă verticală, pe care sunt enumerate zone de risc (ex. riscuri economice, sociale, de fraudă, de mediu și tehnologice). Scorul de risc este calculat prin combinarea celor două axe, în vederea construirii profilului de risc complet al entității.

Pe baza profilului de risc al entității, cerințele de reglementare care o vizează s-ar putea concentra pe acele zone de risc cu scor mai ridicat, în timp ce reglementările din zone cu scor de risc mai scăzut ar putea fi limitate. Astfel, o clasificare bazată pe riscuri ar putea motiva entitățile să ia măsuri proactive de diminuare a riscurilor și să își reducă nivelul de risc, pentru a beneficia de reglementări mai blânde.

Similar tuturor ideilor noi, abordarea de a clasifica entitățile în funcție de riscuri va ridica probleme imediate de ordin practic. În această ordine de idei, obiectivul acestei lucrări este de a lansa o dezbatere cu factori de decizie politică și părți interesate, precum și de a utiliza feedback-ul acestora pentru dezvoltarea ulterioară a acestui concept.

Cum ar putea fi utilizată grila de evaluare?

Obiectivul principal al grilei de evaluare este de a clasifica entitățile din punctul de vedere al reglementării; din această perspectivă, grila poate fi utilizată de:

- ➔ autoritățile publice, pentru a oferi informații asupra unei abordări bazate în mai mare măsură pe riscuri, în scopul conformării și aplicării;
- ➔ factorii de decizie politică, pentru a identifica mai bine modul în care legislația ar trebui să vizeze diferite tipuri de entități;
- ➔ autorități de reglementare și/sau operatori pe bursa de valori, ca o condiție de listare și pentru furnizarea de informații cheie investitorilor.

În ce scopuri poate fi utilizată grila de evaluare?

Modelul de grilă de evaluare ar putea fi utilizat pentru a atinge diferite obiective:

- ➔ ca instrument de clasificare a entităților în scopuri de reglementare, raportare și asigurare, pentru obținerea unor rezultate mai bune pentru societate, mediu și economie;
- ➔ ca instrument de tip ghișeu unic de conformare la reglementări, pentru entități care doresc să se autorizeze la diverse autorități publice relevante și dispun de o privire de ansamblu asupra potențialelor cerințe de reglementare aplicabile;
- ➔ ca instrument pentru autorități de reglementare și factori de decizie politică, pentru a obține o privire de ansamblu asupra tuturor cerințelor de reglementare privind raportarea, transparența, asigurarea, guvernanta etc. și a evalua măsura în care ansamblul reglementărilor este adecvat scopului urmărit.

Grila propusă nu reprezintă un model gata de utilizare, ci mai degrabă ilustrarea unui mod de gândire. Scopul său principal este de a clasifica entitățile din punctul de vedere al reglementării. Modelul de grilă poate fi dezvoltat pe baza feedback-ului și a discuțiilor cu părți interesate relevante. Am inclus în Anexa 3 diverse întrebări cu privire la această abordare și invităm autoritățile de reglementare, precum și alte părți interesate, să răspundă acestora.

Vă rugăm să ne transmiteți punctul dumneavoastră de vedere la adresa iryna@accountancyeurope.eu, până în data de 2 iunie 2020.

Introducere

Entitățile sunt clasificate în întreprinderi mici, mijlocii, mari etc., pe baza unor criterii cantitative exprimate ca mărimi prag, cum ar fi numărul de angajați sau cifra de afaceri anuală. Această clasificare a companiilor pe bază de praguri definește ulterior aria de aplicare a legislației utilizate pentru reglementarea diferitelor entități.

Globalizarea, digitalizarea și inovarea aduc schimbări fundamentale, revoluționând modelele de afaceri și piețele. În acest context dinamic, în continuă schimbare, criteriile cantitative clasice ar putea să nu mai fie adecvate pentru definirea și clasificarea entităților în scopuri de reglementare. Este de așteptat ca, în viitor, aceste criterii să devină chiar mai puțin relevante. În plus, criteriile

cantitative pot fi arbitrare, ușor de manipulat și pot oferi entităților ocazia de a evita anumite cerințe de reglementare.

Trebuie să re-gândim modul în care clasificăm entitățile. Obiectivul acestei lucrări este de a investiga măsura și modul în care clasificarea entităților în scopuri de reglementare (ex.: guvernanta corporativă, dreptul afacerilor, raportare, audit și asigurare) ar putea deveni mai eficace și ar putea reflecta mai bine realitățile economice actuale și viitoare.

Propunem o abordare calitativă, bazată pe riscuri, a clasificării entităților, ca alternativă la clasificarea cantitativă actuală, bazată pe mărime. O evaluare bazată pe riscuri oferă factorilor de decizie politică posibilitatea de a înțelege mai bine impactul entităților asupra piețelor externe și asupra societății, precum și de a le pune în legătură cu obiectivele politice vizate. Această metodă alternativă ar trebui să conducă la reglementări mai inteligente, mai simple și mai eficace, care răspund mai bine interesului public și diminuează efectele negative asupra societății, economiei și mediului înconjurător.

O astfel de abordare ar putea fi benefică și pentru entități. Ar oferi factorilor de decizie politică posibilitatea de a elabora reglementări legislative mai focusate și mai relevante, care corespund caracteristicilor specifice ale entităților. În practică, aceasta ar însemna mai degrabă aplicarea unor cerințe de reglementare proporționale și relevante, în locul unui model universal valabil și ar putea conduce chiar la mai puține reglementări pentru entități standard, necomplicate.

Limitele criteriilor cantitative

Utilizarea criteriilor cantitative – cum ar fi numărul de angajați sau cifra de afaceri – pentru a defini ce se înțelege prin afacere mică, microîntreprindere, întreprindere mare etc. are anumite beneficii. Dacă sunt aplicate în mod adecvat, acestea furnizează certitudine și consecvență. Legislația ar trebui să se bazeze pe criterii clare și comparabile, care asigură tuturor participanților la piață condiții concurențiale juste și similare. Dimensiunea este un criteriu simplu, simplitatea având o valoare inerentă considerabilă.

De exemplu, definiția actuală a IMM-urilor (întreprinderilor mici și mijlocii) în UE se bazează pe trei

criterii cantitative simple și clare¹, utilizate pentru a determina situația entității din perspectiva unor elemente legislative diferite. La rândul lor, alte jurisdicții utilizează criterii cantitative similare, chiar dacă cu cifre diferite.²

Cu toate acestea, clasificarea cantitativă a entităților are anumite limite, care devin tot mai evidente.

Nu mai corespund scopului urmărit

Criteriile exclusiv cantitative nu mai corespund scopului de a stabili impactul și importanța unei entități pentru piețele sale externe și pentru societate.

Factorii de decizie politică, investitorii, companiile și publicul general sunt tot mai interesați de aspectele de mediu, sociale și privind guvernanta (MSG), precum și de elementele de responsabilitate socială a întreprinderilor (RSI)³, asociate administrării unei afaceri. Este posibil ca astfel de factori relevanți să nu fie reflectați în totalitate prin clasificarea entităților exclusiv pe baza unor criterii cantitative universale valabile.

De exemplu, Directiva UE privind raportarea de informații nefinanciare prevede ca doar întreprinderile mari, cu mai mult de 500 de angajați, să raporteze impactul și riscurile cheie privind aspectele de mediu, sociale, drepturile omului, anti-corupție, luarea și darea de mită, legate de activitățile și operațiunile pe care le desfășoară. Aceasta include produsele și serviciile care ar putea avea un impact negativ în aceste domenii.

Share Action⁴ a realizat o evaluare a aplicării Directivei privind raportarea de informații nefinanciare și a recomandat

*„extinderea aplicării cerințelor de raportare nefinanciară asupra tuturor întreprinderilor mari – indiferent de statutul public/privat al acestora și de cifra de afaceri – precum și asupra întreprinderilor mici și mijlocii care operează în sectoare cu risc înalt și solicitarea ca acestea să publice un raport anual de sustenabilitate integrat, care abordează întregul lanț valoric”.*⁵

Divergențe între actele normative

Criteriile cantitative care definesc categoriile de mărime ale companiilor (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi medii sau mari) diferă de la un act normativ la altul, în cadrul legislației UE. Prin urmare, acestea pot genera confuzii, iar gestionarea și consultarea lor de către companii poate fi costisitoare, acolo unde se aplică diferite elemente ale legislației. O altă consecință a acestora poate fi suprareglementarea unor entități simple, cu riscuri și complexitate scăzute, doar din cauza mărimii acestora.

Comisia Europeană (CE) a recunoscut în mod specific această deficiență în cadrul consultării pentru evaluarea adecvării, atrăgând atenția asupra faptului că:

*„Indicatorii de mărime pentru o microîntreprindere din Directiva Contabilă sunt diferiți de indicatorii prevăzuți în Recomandarea Comisiei 2003/361/EC” (privind definiția microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii). Cifra de afaceri a entității nu poate depăși 700.000 EUR în cazul microîntreprinderilor în Directivă, respectiv 2.000.000 EUR în Recomandare”.*⁶

¹ (1) număr de angajați (< 250 echivalent normă întreagă anual), (2) parametri financiari (cifră de afaceri (≤ 50 milioane EUR), sau active totale (≤ 43 milioane EUR), (3) autonomie/prorietate (se face diferența între întreprinderi autonome, întreprinderi partenere (deținere între 25% și 50%) și întreprinderi legate (deținere peste 50%). A se vedea răspunsul Accountancy Europe la revizuirea definiției IMM-urilor de către CE [online], disponibil la adresa <https://www.accountancyeurope.eu/consultation-response/european-commission-consultation-on-the-review-of-the-sme-definition/>

² De exemplu, Legea companiilor din Marea Britanie 2006, secțiunea 382, prevede că întreprinderile mici sunt acele entități care îndeplinesc două din următoarele trei criterii: 1. Cifra de afaceri < 10.2 milioane £, 2. Total active < 5.1 milioane £ și 3. Număr de angajați < 50 pentru doi ani consecutivi.

³ Comisia Europeană definește RSI că „responsabilitatea întreprinderilor pentru impactul lor asupra societății, motiv pentru care ar trebui să fie condusă de către companie” see: https://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility_en

⁴ ShareAction este o organizație de caritate care promovează investițiile responsabile. Scopul său este de a ameliora comportamentul corporatist în sfera aspectelor de mediu, sociale și privind guvernanta.

⁵ ShareAction (2019) *Accelerating Process and Reaching Scale* [online] Available at: <https://shareaction.org/wp-content/uploads/2019/02/CSOstatement.pdf>

⁶ EC (2018) Document spre consultare: evaluarea adecvării cadrului UE pentru raportarea publică a companiilor [online] disponibil la adresa https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-companies-public-reporting-consultation-document_en.pdf

„Efectul de prag”

Criteriile cantitative ar putea acorda unor entități posibilitatea de a evita reglementarea suplimentară prin așa-numitele „efecte de prag”; de ex.: companii care se divid în entități legale mai mici, în cadrul grupului, pentru a evita să fie incluse în aria de acoperire a unor obligații de reglementare suplimentare.

În consultarea cu privire la *Revizuirea definiției IMM*, Comisia a recunoscut că utilizarea exclusivă a mărimii „poate reprezenta un handicap”⁷ și ar putea fi utilizată de întreprinderile mari pentru „a proiecta structuri și a crea entități „satelit” care să beneficieze de sprijin destinat unor IMM-uri veritabile, care nu beneficiază de sprijin din partea unor grupuri mari”⁸.

Mărimea nu reflectă (neapărat) nivelul de complexitate sau de risc

Criteriile de mărime exclusiv cantitative nu reflectă neapărat complexitatea modelului de afaceri al unei entități, sau impactul acesteia asupra piețelor, societății și mediului înconjurător. Companii cu mai puțin de 10 angajați pot opera la scară globală, cu structuri complexe și un model de afaceri cu efecte potențial semnificative asupra mediului înconjurător și a părților interesate.

Tehnologia și digitalizarea permite entităților mai mici să acceseze mai ușor piețe și furnizori potențiali, precum și să își disemineze serviciile fără a crește în mod neapărat necesar volumul fizic al afacerii lor. Cu toate acestea, astfel de companii ar fi scutite în prezent de obligațiile impuse de Directiva Contabilă, de exemplu.

Anumite State Membre UE (ex.: Franța, statele nordice, Italia) au reflectat deja asupra relației dintre mărimea și complexitatea unei entități, în cadrul efectuării unui audit, în contextul discuțiilor cu privire la valoarea auditului pentru IMM-uri. Acest proces a ridicat întrebări cu privire la măsura în care clasificarea tradițională a entităților, bazată exclusiv pe mărime, mai corespunde scopurilor propuse.

Consultarea recentă a IAASB cu privire la auditul entităților de complexitate redusă⁹ a indicat în mod explicit faptul că:

„Este adecvat să ne concentrăm mai degrabă asupra complexității entităților, decât asupra mărimii acestora. Acest lucru se datorează faptului că în mediul actual nu este vorba doar despre mărimi – pot exista entități mai mici, dar care pot fi considerate complexe, după cum pot exista alte entități care nu ar fi considerate mai mici, dar ar fi considerate mai puțin complexe”¹⁰

Exemple

- ➔ Companii mici, cu grad de complexitate ridicat și potențial riscante:
 - Un start-up inovativ, cu potențial de creștere semnificativă, sau o companie high-tech din domeniul farmaceutic, sau al biotehnologiei, pot avea mai puțin de 10 angajați, dar un capital uman de valoare ridicată, investiții preclinice semnificative și pot fi active pe piețele globale.
 - O firmă FinTech sofisticată, activă pe piețele financiare globale, care poate avea efecte perturbatoare pe piețele pe care activează.
- ➔ Companii mici, simple dar riscante:
 - O curățătorie chimică, cu impact negativ asupra mediului înconjurător și sănătății publice în comunitatea din care face parte.
 - O entitate mică, ce desfășoară tranzacții cu decontare în numerar, poate fi utilizată ca vehicul de spălare a banilor.
- ➔ Companii mari, cu operațiuni simple și mai puțin riscante:
 - Un producător global de componente de mașini, cu mii de angajați din toată lumea, poate avea un model de afaceri și de exploatare simplu.

⁷ Accountancy Europe (2018) Revizuirea CE cu privire la definiția IMM-urilor [online] disponibilă la adresa: <https://www.accountancyeurope.eu/consultation-response/european-commission-consultation-on-the-review-of-the-sme-definition/>

⁸ Ibid

⁹ Documentul de discuție al IAASB (2019) *Auditul entităților mai puțin complexe: explorarea opțiunilor posibile de abordare a provocărilor privind aplicarea Standardelor Internaționale de Audit* [online] disponibilă la adresa: <https://www.iasb.org/publications-resources/discussion-paper-audits-less-complex-entities>

¹⁰ Ibid

Corelarea profilului unei entități cu riscurile acesteia

Pentru a proiecta acte normative mai inteligente și mai adecvate scopului urmărit, factorii de decizie politică și autoritățile de reglementare ar trebui să se concentreze mai degrabă asupra riscurilor entității pentru piețele externe și societate, decât asupra criteriilor cantitative care stau în prezent la baza clasificării entităților (companii multinaționale, IMM-uri etc). Acest lucru ar trebui realizat prin punerea în legătură a criteriilor asociației, cum ar fi modelul de afaceri, piețele, forma de proprietate, guvernanta și complexitatea tranzacțiilor cu zonele de risc.

Realizarea unei corelații între operațiunile entităților și riscurile acestora este esențială pentru o mai bună înțelegere a efectelor externe extinse. Aspecte ca cele privind mediul, societatea și guvernanta adesea „provin dintr-un risc sau un impact inerent, aferent operațiunilor/produselor principale ale unei anumite companii”.¹¹

Beneficiile unei clasificări bazate pe riscuri

Unul din principalele obiective ale oricărei legislații și clasificări a entităților este de a proteja societatea în ansamblu, sau anumite grupuri de părți interesate, de potențialele efecte negative ale operațiunilor entității. Cu alte cuvinte, riscurile potențiale generate de o entitate pentru investitori și angajați, creditori, societate în general și mediul în care operează.

O abordare bazată pe riscuri a clasificării entităților ar permite o mai bună identificare și înțelegere a efectelor (potențiale) ale entităților asupra societății, mediului și economiei. Legislația elaborată pe această bază ar viza în mod specific entități cu un anumit profil de risc – în general sau doar în anumite zone de risc.

O abordare bazată pe riscuri a clasificării entităților ar putea:

- ➔ permite formularea unor cerințe de reglementare mai bine dimensionate, mai focusate, mai eficiente și mai adecvate scopului urmărit, care oferă o perspectivă mai bună asupra modului în care diferite entități afectează mediul extern și părțile interesate.

- ➔ aduce beneficii tuturor părților interesate cheie:
 - a. factorii de decizie politică ar fi în măsură să proiecteze politici mai bune și mai eficiente;
 - b. autoritățile publice ar putea adopta o abordare bazată în mai mare măsură pe riscuri cu privire la conformare și constrângere, ceea ce le-ar da posibilitatea de a-și aloca resursele și eforturile mai eficiente;
 - c. entitățile în sine, ale căror cerințe de reglementare ar putea fi dimensionate mai bine, proporțional cu afacerile lor. Pentru numeroase entități, aceasta ar însemna simplificarea reglementărilor, fluidizare și degrevare, întrucât cerințele în materie de reglementare ar fi mai bine corelate cu activitățile și profilul lor.

Cum ar putea fi aplicat în practică un astfel de exercițiu de clasificare pe bază de riscuri? Furnizăm în continuare un posibil exemplu: o grilă de evaluare pentru determinarea profilului de risc al entității.

Un model de grilă de evaluare pentru stabilirea profilului de risc al entității

Propunem o grilă de evaluare prin care se atribuie unei entități un profil de risc specific pentru fiecare zonă de risc, în funcție de complexitatea acesteia, modul de finanțare, forma de proprietate și alți factori relevanți. Această abordare ar putea permite o identificare holistică și mai nuanțată a impactului și riscurilor potențiale ale unei entități, care nu sunt reflectate de criteriile cantitative tradiționale.

În cadrul grilei de evaluare, scorul de risc final al unei entități ar conduce la obligații adecvate de raportare, auditare și guvernanta la nivel sectorial, în scopul creșterii transparenței și diminuării riscurilor. Dacă o entitate prezintă un scor ridicat în toate zonele de risc, atunci se vor aplica toate sau, majoritatea cerințelor de reglementare. Dimpotrivă, dacă o entitate prezintă riscuri ridicate în una sau mai multe zone de risc, dar are riscuri considerabil scăzute în alte zone, cerințele de reglementare care i se vor aplica vor fi dimensionate în așa fel încât să se adreseze doar zonelor cu riscuri ridicate.

Obiectivul grilei de evaluare nu este de a impune sau de a produce mai multe reglementări, ci de a

¹¹ Societatea pentru Guvernanta Corporativă și BrownFlynn (2018) *ESG Roadmap: Observations and Practical Advice for Boards, Corporate Secretaries and Governance Professionals*. [online], disponibil la adresa: <https://www.societycorp.gov/governanceprofessionals/currenttopicclandingpages/sustainability/esg-briefs>

asigura aplicarea unor reglementări proporționale și adecvate scopului urmărit. Aceasta ar conduce la o legislație mai eficace, conducând în același timp la un cadru de conformare mai personalizat, în funcție de specificul entității.

Grila de evaluare conceptuală propusă este construită pe două axe: o axă orizontală, care definește profilul entității pe baza unor criterii cheie și o axă verticală, de-a lungul căreia sunt enumerate zone de risc. Combinarea criteriilor entității (axa orizontală) cu zonele de risc (axa verticală) are ca rezultat un calcul al scorului de risc, cu obiectivul final de a construi un profil de risc complet și comprehensiv al entității.

Considerații generale

Nu oferim prototipul gata de utilizare al grilei de evaluare, sau o metodologie de calcul, singurul obiectiv al acestei lucrări fiind de a lansa o dezbateră cu factorii de decizie politică și părțile interesate.

Recunoaștem, de asemenea, că o clasificare bazată pe riscuri a entităților, precum și conceptul de grilă de evaluare vor ridica probleme imediate de ordin practic. Dacă nu este proiectată în mod adecvat, o astfel de abordare calitativă ar putea crește complexitatea generală a clasificării entităților, în loc de a o fluidiza și simplifica. În plus, utilizarea unor metodologii calitative, în locul celor cantitative, ar putea conduce la o scădere a comparabilității și, prin aceasta, la o scădere a certitudinii.

Va mai fi nevoie de prelucrări ulterioare ale elementelor propuse în grila de evaluare în mod specific, respectiv ale clasificării bazate pe riscuri a entităților în general. Acestea includ selecția

criteriilor specifice companiei, definirea categoriilor de risc pe tot parcursul exercițiului efectiv de determinare a scorului, pentru a asigura aplicarea acestuia de o manieră comparabilă și consecventă asupra unor entități diferite și în cadrul unor jurisdicții diferite. Asigurarea consecvenței și comparabilității calculului scorului de risc de la o entitate la alta va fi esențială pentru ca acest model să devină util în scopuri de reglementare.

Grila de evaluare – o grilă inteligentă pentru o reglementare inteligentă

Tabelul de mai jos furnizează o reprezentare vizuală a conceptului descris. Criteriile și zonele de risc prezentate în modelul de grilă sunt exemple ale unei posibile clasificări și nu sunt în mod necesar comprehensive sau exhaustive. Mai mult, zonele generale de risc de pe axa verticală și criteriile asociate entității de pe axa orizontală ar putea fi divizate în mai multe categorii specifice, iar mai departe fiecare dintre acestea ar putea include mai multe sub-categorii de risc sau criterii secundare.

Riscurile și criteriile selectate de noi pot fi contestate, modificate, extinse sau înlocuite cu altele. Cu toate acestea, trebuie avută în vedere aplicarea cu consecvență a acestora, în procesul de dezvoltare a modelului de grilă de evaluare, întrucât consecvența este esențială pentru asigurarea comparabilității, obiectivității și caracterului practic al modelului. Un pas următor ar putea fi dezvoltarea unor indicatori specifici, asociați criteriilor propuse, pentru obținerea unor rezultate consecvente.

Va fi nevoie de discuții ulterioare, pentru a stabili care sunt cei mai adecvați factori care trebuie analizați. Obiectivul principal este de a lansa discuția și

Grilă de evaluare - MODEL

Reprezentarea profilului de risc al entității

	Complexitate	Forma de proprietate	Tipuri de finanțare și obiective ale unei entități
Risc economic			
Risc social			
Riscuri de fraudă & corupție			
Risc de mediu			
Risc tehnologic			

de a propune o nouă perspectivă asupra modului în care privim entitățile, mai degrabă decât de a prezenta o grilă de evaluare finală, pregătită pentru consum.

Axa orizontală: construirea unui profil al entității, pe baza unor criterii obiective

Este esențial să înțelegem natura entității, pentru a-i evalua impactul și riscurile externe potențiale. Modelul de grilă de evaluare include această dimensiune pe axa orizontală, care stabilește un set de criterii obiective. Acesta poate fi apoi corelat cu riscurile entității, de pe axa verticală.

Am selectat cel puțin câteva criterii cheie care ar fi necesare pentru înțelegerea caracterului entității. Cu toate acestea, nu pretindem că aceste criterii sunt neapărat cele mai bune sau singurele posibile.

În lumina celor de mai sus, propunem următoarele criterii calitative pentru a demonstra modul în care funcționează grila de evaluare. Fiecare dintre acestea poate fi divizat mai departe în criterii secundare mai specifice:

- ➔ **complexitate:** modelul de afaceri, tipuri de activități și tranzacții etc.
- ➔ **forma de proprietate:** forma juridică, proprietate publică/de stat versus entitate în proprietate privată, tipuri de investitori (ex.: multipli, minoritari, instituționali etc.) etc.
- ➔ **tipuri de finanțare** (datorii, capital propriu, capital de risc etc.) **și obiectiv** (profit, servicii publice, cauză socială etc.).

Admitem faptul că unele dintre aceste criterii se vor suprapune în mod inevitabil și nu pot fi considerate de sine stătătoare.

Criteriul calitativ 1 - complexitatea

Complexitatea unei entități reflectă ușurința sau dificultatea cu care îi pot fi înțelese afacerile sau activitățile, tipurile de active etc. Ea este legată de asemenea de „scara” entității – dacă operează pe plan local sau transfrontalier, dimensiunea lanțului

de aprovizionare și rolul său în cadrul lanțului de aprovizionare.

În special lanțul de aprovizionare al entității îi afectează rating-ul de risc pe toată linia. Companiile cu lanțuri de aprovizionare extinse la nivel global prezintă riscuri deosebite din cauza prezenței lor puternice în toată lumea. Dimensiunea lanțului de aprovizionare al unei entități, precum și importanța sa pentru alte sectoare ale unei economii, poate avea efecte în cascadă și asupra altora. Eșecul sau prăbușirea afacerilor unei astfel de entități ar putea avea un efect de domino asupra furnizorilor, subcontractorilor săi din toată lumea.

Este, de asemenea, de notorietate faptul că gestionarea lanțurilor de aprovizionare vaste este dificilă. Este solicitant să fii întotdeauna la curent cu tot ce se întâmplă de-a lungul lanțului. Companiile pot să nu conștientizeze toate efectele sau evenimentele potențiale privind mediul, drepturile omului, societatea sau stabilitatea financiară care se produc de-a lungul lanțului său de aprovizionare. Cu toate acestea, consumatorii, investitorii și factorii de decizie politică consideră companiile răspunzătoare în tot mai mare măsură de aspecte generate de activități asociate lanțului lor de aprovizionare (ex.: încălcarea drepturilor omului, poluarea mediului înconjurător).

Criteriul calitativ 2 – forma de proprietate

Aspectele relevante care trebuie luate în considerare în cadrul acestei categorii, care ar putea avea implicații asupra riscului extern al unei entități, vizează caracterul public (de stat) sau privat al investiției, identitatea proprietarilor (ex.: multipli, minoritari, instituționali, grupuri închise, grupuri afiliate cum ar fi afaceri de familie etc.), precum și forma juridică.

Un alt aspect care nu trebuie neglijat în acest context este dezbateră în curs privind responsabilitățile extinse ale companiilor. Ar trebui ca acestea să urmărească maximizarea valorii pentru acționari, sau să aibă mai degrabă în vedere alte părți interesate (ex.: după cum a declarat recent „Masa rotundă pentru afaceri”¹²)? Raționamentul în acest context este că mentalitatea de a acorda întâietate

¹² „O nouă ”declarație privind scopul”, emisă de Masa rotundă pentru afaceri în cursul zilei de luni a desemnat acționarii ca una din cele cinci categorii de părți interesate, împreună cu clienții, angajații, furnizorii și comunitățile”. Aceasta este o abateră semnificativă de la modelul tradițional, care plasa maximizarea rentabilității investiției acționarilor în centrul obiectivelor companiei. Noua ”declarație privind scopul” susține – ”Companiile ar trebui să ”protejeze mediul înconjurător” și să trateze angajații cu ”demnitate și respect”, furnizând în același timp profituri pe termen lung pentru acționari.” A se vedea <https://www.ft.com/content/e21a9fac-c1f5-11e9-a8e9-296ca66511c9>

acționarilor poate încuraja asumarea unor riscuri excesive și maximizarea profitului pe termen scurt. Aceste aspecte vor avea mai departe implicații directe asupra riscurilor externe ale entității asupra societății, mediului înconjurător și economiei.

Forma de proprietate a unei entități ne spune cine deține efectiv controlul¹³ în cadrul entității, cine este în ultimă instanță responsabil, dacă aceste persoane pot fi identificate cu ușurință și sunt prezentate în mod transparent, de exemplu. Din aceste motive, ea reprezintă un alt criteriu relevant pentru evaluarea riscurilor unei entități pentru societate.

Controlul și forma de proprietate ar putea avea un impact, de exemplu, asupra probabilității de spălare a banilor și corupție. Dacă o companie este deținută offshore, profitul și impozitele ar putea fi raportate, înregistrate și impuse offshore. Principalele riscuri asociate societăților fictive sunt evaziunea fiscală, corupția, spălarea de bani și finanțarea terorismului.¹⁴

Criteriul calitativ 3 – tipuri de finanțare și obiective

Tipurile de finanțare și obiectivul unei entități sunt adesea dictate de structura acționariatului. Cu toate acestea, în timp ce acționariatul ne spune cum este organizată entitatea și cine deține controlul, sursele de finanțare ne ajută să înțelegem pe ce se sprijină activitățile entității (entitate care vizează obținerea de profit, entitate non-profit, instituție publică) și ce îi susține afacerile. În plus, ele ne arată care sunt obiectivele entității, precum și măsura în care aceasta este finanțată din fondurile proprietarului, sau ale altor părți interesate.

În același timp, tipurile de finanțare nu se traduc automat în obiectivele entității. Din acest motiv, în cadrul acestui criteriu trebuie să luăm în considerare și misiunea entității, activitățile sale efective și rezultatele acestora etc. De exemplu, o entitate poate fi finanțată prin credite bancare, în timp ce obiectivul său vizează interesul public, sau poate beneficia de finanțare din fonduri publice, în timp ce scopurile sale sunt comerciale.

Tipurile și sursele de finanțare ar trebui avute în vedere împreună cu obiectivul entității. O astfel de abordare holistică ne permite să înțelegem mai bine acțiunile unei entități, întrucât acestea depind în general de măsura în care obiectivul său principal este, de exemplu:

- ➔ de a câștiga mai mulți bani (de ex.: pentru investitori și, în acest caz, pentru ce tipuri de investitori (ex.: investitori pe termen scurt);
- ➔ de a acționa pentru o anumită cauză (de ex.: organizații de caritate sau organizații non-guvernamentale care strâng fonduri și donații de la populație);
- ➔ de a oferi un serviciu public (de ex.: prin utilizarea fondurilor publice, colectate de la contribuabili).

De asemenea, este relevant să avem în vedere ce tipuri de eventuale riscuri sunt adecvate pentru anumite tipuri de finanțare (de exemplu: datorii, capital propriu sau fondurile proprietarilor, în cazul afacerilor de familie), precum și măsura în care astfel de riscuri sunt adecvate, sau nu, și ar trebui acceptate, în funcție de obiectivul entității. De exemplu, investiția bazată pe capital de risc presupune în mod inerent asumarea și acceptarea unui risc mai ridicat de a înregistra pierderi financiare. În schimb, investitorii așteaptă un anumit nivel al rentabilității financiare pentru riscul asumat.

Ne-am putea aștepta ca finanțarea în funcție de diferitele obiective – de a obține profit, de a furniza servicii publice, de a urmări o cauză socială – să atragă cerințe de raportare și asigurare corespunzătoare, deoarece finanțarea se referă nu doar la modul în care banii sunt administrați, ci și la măsura în care obiectivele acelei finanțări sunt atinse. Vor fi necesare diferite niveluri de informare și diferite tipuri de control pentru a asigura faptul că obiectivele și așteptările acestei finanțări sunt atinse, precum și faptul că fondurile sunt gestionate în mod adecvat, pentru ca acele obiective să fie atinse.

În această privință, diferitele tipuri de finanțări (capital propriu, capital de risc, crowdfunding, finanțare publică etc.) prezintă riscuri asociate. Riscul finanțării prin capital propriu revine în principal investitorilor. Finanțarea prin capital propriu provenit de la membrii familiei este diferită de finanțarea prin crowdfunding sau business angels. Capitalul de risc este diferit de investițiile instituționale sau de investițiile de familie. Investitorii care operează cu capital de risc și investitorii de tip business angels își asumă riscuri ridicate pentru finanțarea pe care o furnizează.

Obiectivul unei entități și tipurile de finanțare pot avea consecințe mai vaste din perspectiva riscurilor externe ale entității (de ex.: riscuri asociate finanțării

¹³ A se vedea, de exemplu: <https://www.oecd.org/tax/transparency/beneficial-ownership-toolkit.pdf>

¹⁴ http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/155724/EPRS_STUD_627129_Shell%20companies%20in%20the%20EU.pdf

rii provenite de la investitori privați versus finanțare publică, respectiv statul – fondurile contribuabililor). În cadrul grilei de evaluare, avem în vedere aceste riscuri din perspectiva interesului public. De exemplu, riscul economic al finanțării prin datorii poate fi foarte diferit de cel al finanțării prin capital propriu, din perspectiva interesului public.

Axa verticală: delimitarea riscurilor externe ale entității

Axa orizontală a criteriilor asociate companiei va fi completată de o axă verticală, reprezentând zonele de risc. Fiecare zonă de risc de pe axa verticală va fi cuplată cu criteriile relevante ale companiei, pentru a evalua profilul de risc¹⁵ al companiei. Profilul de risc ne permite să înțelegem mai bine cum, unde și de ce are entitatea un impact asupra mediului său extern.

În procesul de identificare a profilului de risc al unei entități, trebuie să luăm în considerare diferiți factori. Într-un prim pas, vom selecta zonele de risc care ne permit să evaluăm riscurile externe relevante pentru părțile interesate, precum și nevoile legitime de informare ale părților interesate.

Ne propunem să analizăm cinci zone mari de risc – fiecare dintre acestea poate fi divizată mai departe în segmente mai mici și mai specifice:

- ➔ **economic** (de ex.: financiar, privind lanțul valoric, geografic);
- ➔ **social** (de ex.: angajați, fonduri de pensii, sănătate și siguranță, drepturile omului, riscuri privind societatea);
- ➔ **fraudă și corupție** (de ex.: spălarea banilor, evaziune fiscală, dare și luare de mită, activități teroriste);
- ➔ **de mediu** (de ex.: schimbări climatice, poluare, biodiversitate, defrișare, epuizarea resurselor);
- ➔ **tehnologic** (de ex.: cibernetice, protecția datelor, hacking):

Aceste cinci zone de risc propuse nu sunt definitive. De exemplu, în cadrul *Raportului Global asupra Riscurilor 2018*, Forumul Economic Mondial a delimitat Contextul Global al Riscurilor 2018, indicând următoarele riscuri majore – economic, geopolitic,

de mediu, societal și tehnologic.¹⁶ Deși similare în linii mari zonelor de risc selectate de noi, există și diferențe evidente. Ce trebuie reținut este faptul că există și alte seturi de categorii de risc ce ar putea fi luate în considerare.

În mod inevitabil, cele cinci zone de risc pe care le-am selectat se vor suprapune într-o anumită măsură și sunt interconectate, fapt care reflectă realitatea riscurilor. Acestea sunt complicate și de modul în care interrelaționează și, chiar se amplifică reciproc.

Riscul economic

Riscurile economice sunt legate de aria de acoperire, tipul și volumul activităților unei entități, localizarea operațiunilor entității (plan local, global, în state cu risc ridicat) și de aspectele financiare. Acestea includ riscuri financiare, riscuri asociate lanțului de aprovizionare și riscuri geografice. Impactul sistemic al unei entități poate fi evaluat prin delimitarea „scalei” unei entități, a zonei sale de influență, lanțului de aprovizionare și interconectivității cu alte segmente ale economiei. Acesta va determina și măsura în care, respectiv severitatea și adversitatea cu care participanții la piață ar putea fi afectați de un eventual eșec al entității.

Succesul rapid și prezența puternică pe piață a unor entități pot, la rândul lor, reprezenta un risc pentru piețe și jurisdicții, dacă acestea devin aproape complete dependente de serviciile acestor entități, cum ar fi companiile big tech.

Ca rezultat al acestor riscuri, entitățile au capacitatea de a avea un efect catastrofal asupra restului economiei, societății, sau asupra mediului înconjurător. Acest efect nu se datorează neapărat dimensiunii lor, exprimate în termeni financiari sau ca număr de angajați, ci și potențialelor efecte în cascadă pe care le-ar putea avea funcționarea defectuoasă a companiei, eșecul, utilizarea nepotrivită sau manipularea de către alții (de ex.: manipularea alegerilor prin intermediul platformelor social media).

Riscul social

Riscurile sociale sunt legate de starea de bine, sănătatea și integritatea, precum și de bunăstarea populației. Această categorie cuprinzătoare de ris-

¹⁵ „Profilul de risc reprezintă agregarea întregului portofoliu de riscuri cu care se confruntă organizația.”

<https://business.nasdaq.com/marketinsite/2016/Understanding-Your-Companys-Risk-Profile.html>

Sensul pe care noi îl atribuim conceptului de „profil de risc” este legat de externalități, respectiv de impactul asupra piețelor, mediului înconjurător și societății în ansamblu.

¹⁶ Forumul Economic Mondial (2018) *Raportul asupra riscurilor globale 2018* Ediția a XIII-a, a se vedea: http://reports.weforum.org/global-risks-2018/?doing_wp_cron=1582630157.3998360633850097656250

curi poate fi divizată în categorii mai specifice, cum ar fi forța de muncă, sănătatea și securitatea angajaților, egalitatea de gen și drepturile omului.

De exemplu, Comisia Europeană admite faptul că acțiunile companiilor au un impact direct asupra vieții umane¹⁷. Prin intermediul bunurilor și serviciilor lor, companiile creează valoare, dar și locuri de muncă. Acțiunile lor pot avea însă și rezultate negative pentru societate, de natura condițiilor de lucru inadecvate, a încălcării drepturilor omului, sau al unor efecte negative asupra sănătății publice.

Este just ca cetățenii să aștepte ca întreprinderile nu doar să își înțeleagă efectele sociale pozitive și negative, dar și să prevină, să gestioneze și să diminueze orice impact negativ pe care l-ar putea avea, inclusiv în cadrul lanțului de aprovizionare global¹⁸. Prin urmare, este vital ca entitățile să gestioneze riscurile generate de aspectele sociale.

Riscul de fraudă și corupție

Categoria riscurilor legate de fraudă și corupție vizează impactul entității din perspectiva criminalității financiare și a finanțelor publice.

Anumite entități, modele de afaceri sau tipuri de tranzacții pot fi predispuse la fraudă, evaziune fiscală, corupție, spălarea de bani sau finanțarea terorismului. Acestea reprezintă un risc pentru finanțele publice, stabilitatea financiară și chiar pentru siguranța țării gazdă. Astfel de riscuri nu sunt legate neapărat de mărimea entității. De exemplu, chiar și un magazin mic de cartier, care derulează tranzacții în numerar, este bine plasat pentru a ascunde de autorități o parte din datoriile sale fiscale. Un mic dealer de artă poate fi utilizat pentru spălarea banilor.

Deși mărimea în sine rămâne un criteriu relevant pentru această categorie de riscuri – cu cât este mai mare entitatea, cu atât mai mari vor fi sumele potențiale implicate în operațiuni de spălarea de bani sau evaziune fiscală -, impactul cumulat al mai multor entități mai mici implicate în astfel de activități poate fi semnificativ.

Riscul de mediu

Este important ca entitățile să fie privite și din perspectiva impactului lor asupra mediului înconjurător

și al climei. Anumite sectoare sunt mai riscante decât altele, din acest punct de vedere. Mediul înconjurător este tot mai degradat, iar consecințele sociale, geopolitice, și economice devin tot mai evidente. Consumatorii, guvernele și investitorii acordă o atenție sporită factorilor de mediu.

Entitățile pot contribui la poluarea aerului, la producerea de deșeuri toxice și la schimbările climatice prin operațiunile pe care le desfășoară, prin logistică și prin lanțurile de aprovizionare. În cele mai rele cazuri, impactul de mediu al unei entități poate contribui la epuizarea resurselor, pierderea biodiversității, defrișare și colapsul eco-sistemului.

Factorii pur cantitativi legați de mărime ar putea fi insuficienți pentru a furniza imaginea completă asupra impactului și riscurilor de mediu ale unei entități.

Riscul tehnologic

Tehnologia reprezintă o sursă de potențial imens pentru inovare, dar aduce cu sine noi forme de expunere la riscuri cum ar fi atacurile cibernetice, încălcarea securității datelor și hacking.

O entitate poate prezenta riscuri deosebite pentru societate și economie, pe baza eșecurilor tehnologice, indiferent de dimensiunea sau volumul său fizic. Cel mai evident exemplu este furtul datelor clienților, colectate de tot mai multe companii, relativ mici (cel puțin din perspectiva numărului de angajați), de la utilizatorii serviciilor digitale pe care le oferă. Astfel de date pot conduce la încălcarea drepturilor consumatorilor la confidențialitate și pot fi utilizate în scopuri răuvoitoare.

Tehnologia poate crea și noi forme de dependență, împotriva cărora trebuie luate măsuri de siguranță. Numeroase sisteme de comunicație și infrastructuri sunt tot mai dependente cibernetice, de ex.: internetul lucrurilor¹⁹. Eșecul unei companii cu un model de afaceri puternic digitalizat, care operează în astfel de sectoare, va reprezenta o amenințare la adresa sistemelor de comunicații și infrastructură tot mai digitalizate. Acestea pot avea și un impact sistemic asupra stabilității financiare, subminând piețele financiare globale.

Partea a doua a articolului va fi publicată în numărul următor al revistei.

¹⁷ https://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility_en

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Internetul lucrurilor reprezintă „un sistem de dispozitive informatice, echipamente mecanice și digitale, obiecte, animale sau oameni interconectate, care dispun de identificatori unici și capacitatea de a transfera date în rețea, fără a avea nevoie de interacțiuni între oameni sau între om și computer”. A se vedea <https://internetofthingsagenda.techtarget.com/definition/Internet-of-Things-IoT>



Avenue d'Auderghem 22-28, 1040 Brussels



+32(0)2 893 33 60



www.accountancyeurope.eu



@AccountancyEU



Accountancy Europe

About Accountancy Europe

Accountancy Europe unites 51 professional organisations from 35 countries that represent close to **1 million** professional accountants, auditors and advisors. They make numbers work for people. Accountancy Europe translates their daily experience to inform the public policy debate in Europe and beyond.

Accountancy Europe is in the EU Transparency Register (No 4713568401-18).

ISSN 2284-6697



9 772284 669006